

Broj:06-03-6-825-3/19
Sarajevo, 28.02.2019. godine

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Zajednička komisija za odbranu i sigurnost

PREDMET: *Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, dostavlja . -*

Poštovani,

U skladu sa članom 54. stav (1) tačka b) Poslovnika o radu Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 33/06, 41/06, 81/06, 91/06, 91/07 i 87/09) u prilogu ovog akta dostavljamo vam Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu na jezicima i pismima koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini.

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine predlaže Zajedničkoj komisiji za odbranu i sigurnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine da razmotri i primi k znanju Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu.

S poštovanjem,

Prilozi:

- *Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu (Bosanski jezik) x 5*
- *Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu (Srpski jezik) x4*
- *Izveštaj o radu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine za 2018. godinu (Hrvatski jezik) x3*
- *Elektronska verzija (PDF)*

Dostavljeno:

- Naslovu x 12,
- a/a.

MINISTARICA
Marina Pendeš

Temeljem članka 24. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 05/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 06/13, 19/16, 83/17) i članka 62. Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/03), Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine dostavlja

IZVJEŠĆE O RADU MINISTARSTVA OBRANE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2018. GODINU

I UVODNE NAPOMENE

Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo obrane BiH) osnovano je Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 05/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 06/13) i Zakonom o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08).

Shodno definiranim nadležnostima, donesen je Pravilnik o unutaršnjoj organizaciji Ministarstva obrane BiH, uz naknadno utvrđene izmjene i dopune, kojim su propisane nadležnosti, način rukovođenja i sistematizacija radnih mjesta u Ministarstvu obrane BiH.

Težište rada Ministarstva obrane BiH u 2018. godini bilo je usmjereno na realizaciju:

- Programskih aktivnosti, poslova i zadataka iz nadležnosti Ministarstva obrane BiH, kao organa uprave Bosne i Hercegovine;
- Aktivnosti pridruživanja NATO-u.

Aktivnosti Ministarstva obrane BiH su realizirane u suradnji sa svim institucijama Bosne i Hercegovine i uz stručnu potporu NATO stožera u Sarajevu i EUFOR-a.

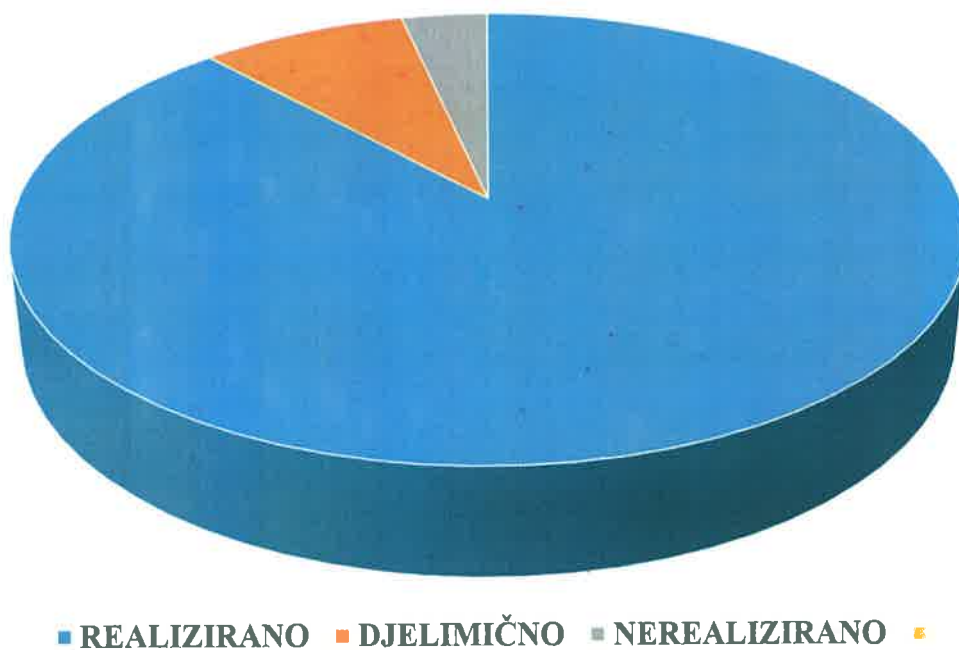
II REZULTATI RADA

1. Izvršenje Programa rada Ministarstva obrane BiH za 2018. godinu

Programom rada Ministarstva obrane BiH za 2018. godinu utvrđeno je 145 aktivnosti koje su svrstane u 19 projekata i četiri programa koji podržavaju tri specifična cilja. Realizacija aktivnosti ilustrirana je u tabeli i dijagramu koji slijede:

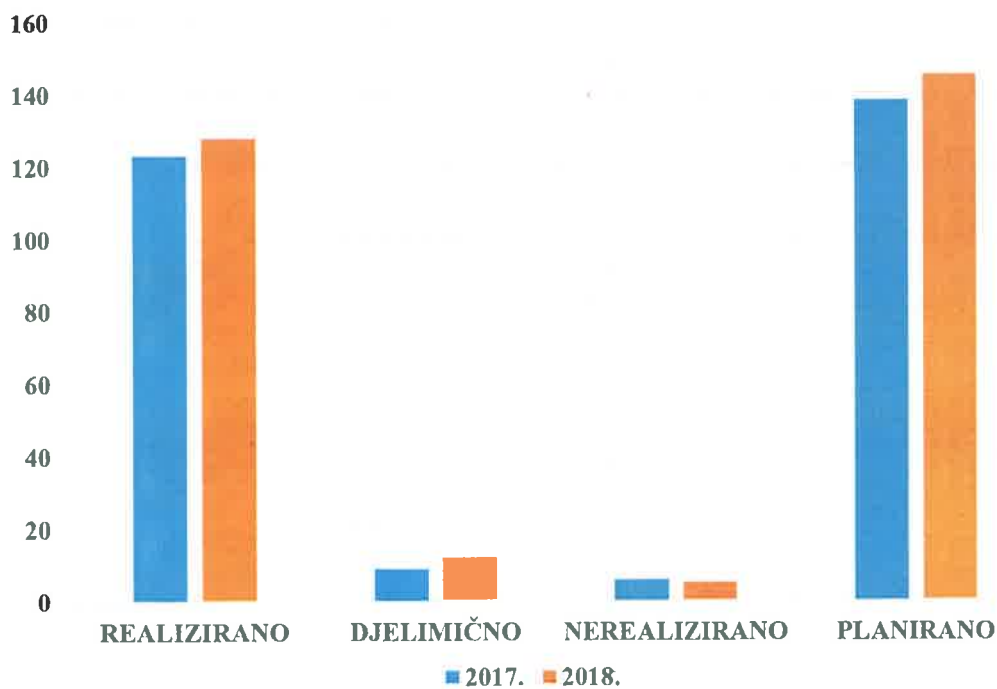
PREGLED REALIZACIJE PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI IZ PROGRAMA RADA MINISTARSTVA OBRANE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2018. GODINU			
PLANIRANO	REALIZIRANO	DJELIMIČNO	NEREALIZIRANO
145	128	12	5

Tabela 1: Pregled realizacije programskih aktivnosti

Dijagram 1: Realizacija programskih aktivnosti

Stupanj realizacije programa rada u 2018. godini je 88,28 %, što je za 0,13 % niže u odnosu na 2017. godinu, u kojoj je stupanj realizacije iznosio 88,41 %. Na okolnosti koje su uzrokovale neznatno niži procenat realizacije MO BiH nije se moglo uticati. U sljedećem dijagramu ilustrirana je uporedba realizacije programskih aktivnosti u zadnje dvije godine:

Dijagram 2: Uporedni prikaz realizacije programa rada

2. Metodologija upravljanja procesima u Ministarstvu obrane BiH

Upravljanje procesima u Ministarstvu obrane BiH, tijekom 2018. godine, odvijalo se kroz aktivnosti Stručnog kolegija i koordinaciju rada Ministarstva obrane BiH. U sklopu ovih aktivnosti, razmatrana su načelna i druga pitanja iz nadležnosti i definirani zaključci, mišljenja i prijedlozi Ministrici i zamjenicima ministra, o realizaciji konkretnih obveza, zadataka i aktivnosti iz zakonske nadležnosti. Izradom potrebnih sustavnih dokumenata, poboljšan je konceptualno-pravni okvir, što značajno doprinosi funkcionalnijem upravljanju procesima u Ministarstvu obrane BiH.

2.1. Aktivnosti Stručnog kolegija Ministarstva obrane BiH

Stručni kolegij Ministarstva obrane BiH u 2018. godini je održao pet sjednica. Na sjednicama Stručnog kolegija raspravljano je više tema koje su od značaja za organizaciju i funkcioniranje institucija obrane BiH, kao što su:

- Stanje u OS BiH;
- Proces prijema i promicanje časnika u OS BiH;
- Razmatranje i usvajanje dokumenata u sustavu obrane;
- Planovi potreba i nabave i njihova realizacija;
- Razmatranje informacije o angažovanju OS BiH na podršci Europskom olimpijskom festivalu mladih EYOF 2019
- Svečani ispraćaj generala koji su ostvarili pravo na mirovinu
- Uništavanje viškova streljiva i naoružanja;
- Realizacija zaključaka sa sjednica Predsjedništva BiH;
- Realizacija zaključaka VM BiH;
- Priključivanje NATO savezu;
- Razmatranje informacija o ustupljenim resursima OS BiH civilnim organima
- Utvrđivanje prijedloga zakona;
- Programi, planovi i izvješća o radu MO BiH;
- Realizacija nalaza Ureda za reviziju; i
- Druga važna pitanja u sistemu obrane.

2.2. Aktivnosti koordinacije rada Ministarstva obrane BiH

Sastanci koordinacije rada Ministarstva obrane, kojima predsjedava tajnik ministarstva, uz participaciju pomoćnika ministra i zamjenika načelnika Zajedničkog stožera za operacije, te zamjenika načelnika Zajedničkog stožera za resurse, važan su sadržaj u ostvarivanju nadležnosti Ministarstva obrane.

U tijeku 2018. godine, održano je 10 sastanaka koordinacije na kojima su se prioritarno razmatrala pitanja i zauzimani stavovi u svezi:

- Usaglašavanja prijedloga za Program rada Vijeća ministara BiH i dinamike realizacije programskih aktivnosti;
- Realizacije obveza Ministarstva obrane BiH prema institucijama BiH (Parlamentarna skupština BiH, Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH, Predsjedništvo BiH i Vijeće ministara BiH), kroz pripremu materijala za razmatranje;
- Realizacija Integralnog akcijskog plana za otklanjanje nedostataka po osnovu Ureda za reviziju institucija BiH;

- Analize realizacije obveza i razmjena informacija o aktivnostima organizacijskih cjelina radi međusobne koordinacije.

3. Konceptualno-pravni okvir

Tijekom 2018. godine nastavljena je realizacija planova implementacije dokumenata „Pregled obrane“ i „Plan razvoja i modernizacije OS BiH 2017. - 2027.“.

Pored konceptualnog, Ministarstvo obrane BiH je tijekom 2018. godine pažnju posvetilo sustavnom okviru za učinkovito funkcioniranje institucija obrane, što je prezentirano kroz sadržaje koji slijede:

Izrađeno i odobreno:

- Pravilnik o načinu vršenja osnovnih sigurnosnih provjera u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH;
- Pravilnik o pružanju vojne pomoći u prirodnim i drugim nesrećama;
- Pravilnik o primjedbama o radu i mjeranju zadovoljstva korisnika usluga MO BiH;
- Pravilnik o ocjeni zdravstvene sposobnosti za vojnu službu u MO i OS BiH;
- Pravilnik o planiranju, organiziranju i izvršenju logističkih potreba u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine;
- Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o ishrani u Oružanim snagama BiH;
- Politike upravljanja zračnim prostorom BiH;
- Izrada Strateškog plana rada Jedinice interne revizije 2018-2020.g. na temelju uspostavljenog Financijskog upravljanja i kontrole u organizacionim cjelinama MO i ZSOS BiH, te ostalih relevantnih procjena rizika po pojedinim sistemima i procesima.
- Instrukcija o provođenju postupka hitnih nabava u MO i OS BiH;
- Instrukcija o nabavama roba, usluga i radova u MO i OS BiH koje su izuzete iz ZJN;
- Instrukcija o klasifikovanim nabavama u MO i OS BiH;
- Instrukcija koja reguliše sve procedure i aktivnosti planiranja nabave, ugovaranja i realizacije zaključenih ugovora;
- Instrukcija o davanju ili odbijanju davanja saglasnosti na vanjskotrgovinski promet naoružanja, vojne opreme i roba posebne namjene;
- Uputstvo o kontroli kvaliteta streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava koja se nabavljaju za MO i OS BiH;
- Naputak za vođenje letačke dokumentacije u MO i OS BiH;
- Naputak za ispitivanje udesa i izvanrednih događaja zrakoplova OS BiH;
- Naputak za rad Jedinice za upravljanje zračnim prostorom;
- Naputak o koordinaciji AMC i Vojnog ovlaštenog subjekta (MIL AA);
- Naputak o koordinaciji AMC i ATC jedinica u BHANSA;
- Naputak o koordinaciji AMC i ovlaštenog civilnog subjekta;
- Naputak o koordinaciji AMC i BHNOF (NOTAM Ureda BiH);
- Smjernice za izradu Politike i Pravilnika za primjenu naučnoistraživačkog rada.

U postupku izrade, u prednacrtnoj, nacrtnoj i fazi konzultacija:

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom djelatnih vojnih osoba u MO i OS BiH;
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o sistemu klasifikacije u MO i OS BiH;

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o školovanju i usavršavanju u MO i OS BiH;
- Politika razvoja Logističkog informacionog sustava logistike;
- Politika i Pravilnik o naučnoistraživačkom radu u MO i OS BiH;
- Pravilnik o upotrebi zrakoplova OS BiH
- Naputak o vojnoj legitimaciji;
- Naputak o rashodovanju;
- Naputak o prijemu i izdavanju imovine;
- Naputak o izradi dokumenata Sustava obrane;
- Instrukcija o procedurama izdavanja saglasnosti za angažiranje uposlenih u MO i OS BiH u dodatnim aktivnostima u vanradno vrijeme;
- Izrada novog Etičkog kodeksa ponašanja djelatnih osoba, kadeta i kandidata na obuci u MO i OS BiH;
- Sudjelovanje u izradi Nacrta prvog Godišnjeg državnog programa (ANP).

4. Politika i planovi

Aktivnosti u okviru ove funkcionalne oblasti, u toku 2018. godine, prezentirane su u narednim sadržajima.

4.1. Potpora i pomoć civilnim tijelima

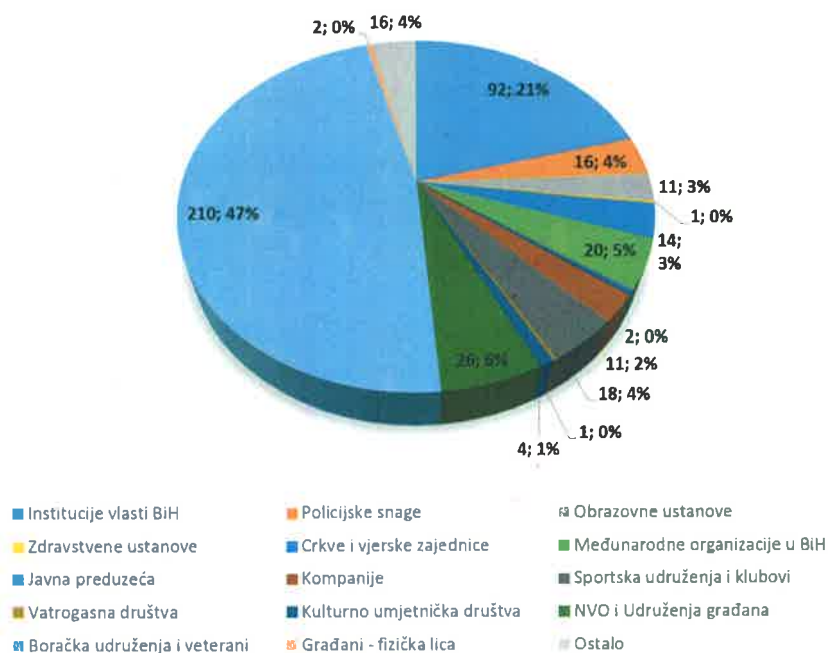
Tijekom 2018. godine realizirane su značajne aktivnosti pomoći civilnim tijelima na teritoriji BiH, kroz:

- Vojnu pomoć u prirodnim i drugim nesrećama;
- Deminiranje;
- Koordinaciju aktivnosti civilno-vojne suradnje u oblasti zrakoplovstva sa civilnim strukturama u BiH, EUROCONTROL-om i NATO-om;
- Odobreno 444 aktivnosti pružanja pomoći civilnim tijelima u BiH kroz angažiranje OS BiH u izgradnji i obnovi infrastrukture, te kroz ustupanje na privremeno korištenje objekata i MTS OS BiH civilnim strukturama iz vladinog i nevladinog sektora;
- Potpora ceremonijalnim i svečanim aktivnostima institucija vlasti;
- Potpora u obuci sa helikopterima OS BiH sigurnosnim agencijama BiH;
- Suradnja sa predstavnicima međunarodne zajednice u BiH i predstavnicima drugih država u pogledu potpore njihovim aktivnostima;
- Suradnja sa predstavnicima NATO-a u BiH i predstavnicima zemalja članica NATO-a, u cilju izgradnje kapaciteta u oblasti vojne pomoći civilnim tijelima, te vladinim i nevladinim organizacijama u širokom spektru funkcija;
- Održavanje MEDEVAC sposobnosti i realiziranje konkretnih aktivnosti pomoći helikopterima OS BiH;
- Planirane i realizirane aktivnosti obuke i vježbi združenih civilno vojnih struktura u oblasti civilno vojne suradnje;
- Ostalu pomoć civilnim tijelima vlasti u Bosni i Hercegovini i opću civilno vojnu suradnju (udruženja građana, sportska društva itd.).

Pregled realizacije zahtjeva, vrste pomoći, angažiranih resursa, korisnika pomoći i teritorijalne zastupljenosti pomoći, prikazane su u tabelama i dijagramima kako slijedi:

RB	NAZIV	BROJ ZAHTJEVA AKTIVNOSTI	ODOBRENO	NIJE ODOBRENO
1	3	4	5	6
1.	Institucije vlasti BiH	129	92	37
2.	Polijske snage	19	16	3
3.	Obrazovne ustanove	20	11	9
4.	Zdravstvene ustanove	3	1	2
5.	Crkve i vjerske zajednice	23	14	9
6.	Međunarodne organizacije u BiH	22	20	2
7.	Javna poduzeća	5	2	3
8.	Kompanije	26	11	15
9.	Sportska udruženja i klubovi	40	18	22
10.	Vatrogasna društva	1	1	
11.	Kulturno umjetnička društva	6	4	2
12.	NVO i udruge građana	45	26	19
13.	Boračke udruge i veterani	218	210	8
14.	Građani - fizička lica	11	2	9
15.	Ostalo	16	16	
UKUPNO		584	444	140

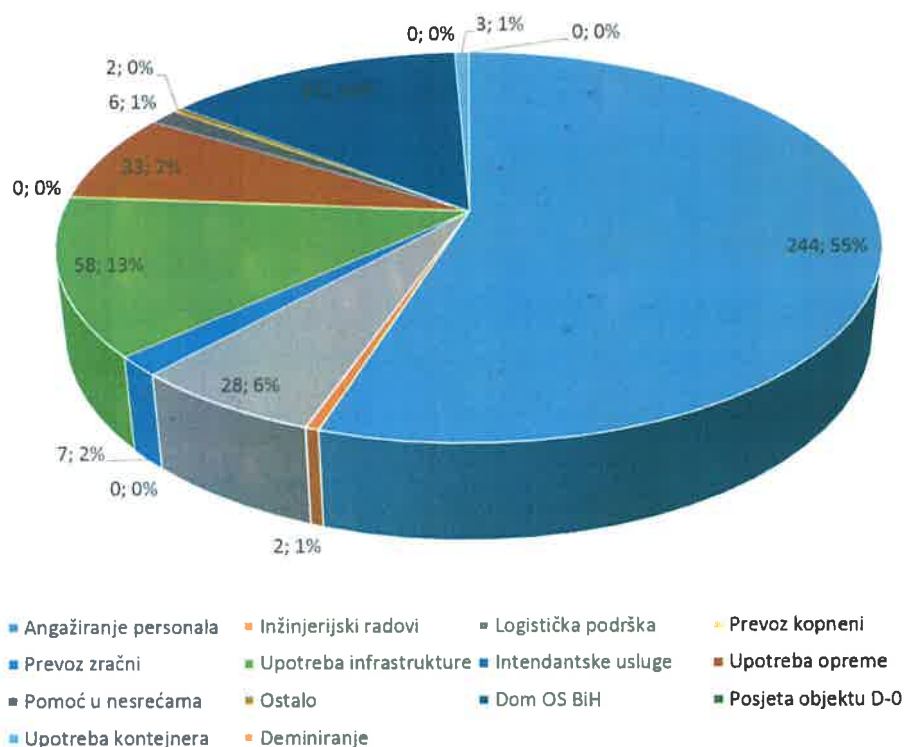
Tabela 2: Pregled aktivnosti civilno-vojne suradnje

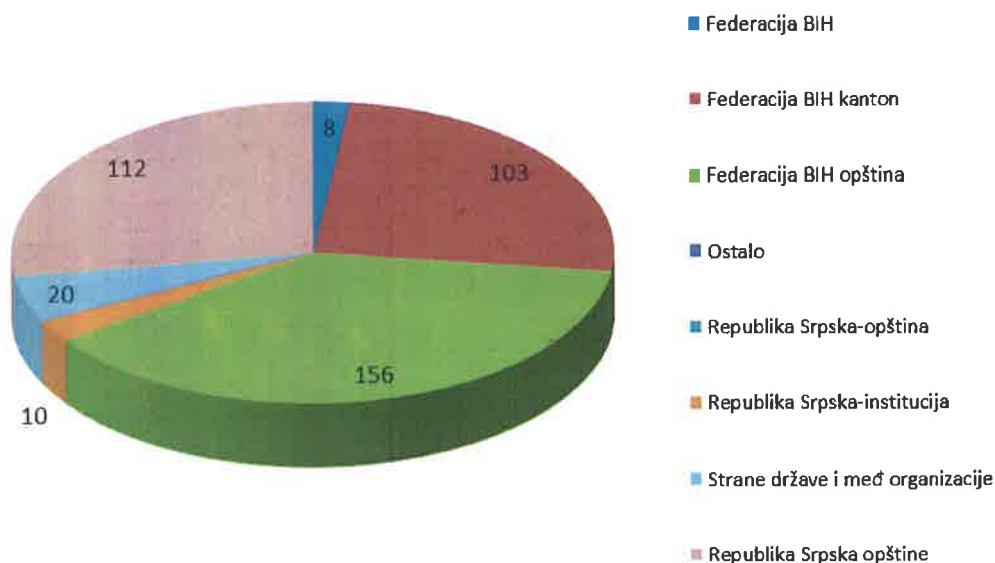
Dijagram 3: Pregled korisnika pomoći

RB	KATEGORIJA	REALIZIRANO
1.	Angažiranje personala	244
2.	Inženjerski radovi	2
3.	Logistička potpora	28
4.	Prevoz kopneni	
5.	Prevoz zračni	7
6.	Upotreba infrastrukture	58
7.	Intendantske usluge	
8.	Uporaba opreme	33
9.	Pomoć u nesrećama	6
10.	Ostalo	2
11.	Dom OS BiH	61
12.	Posjeta objektu D-0	
13.	Uporaba kontejnera	3
14.	Deminiranje	
UKUPNO		444

Tabela 3: Pregled angažiranja resursa OS BiH

Dijagram 4: Pregled angažiranih kapaciteta

Dijagram 5: Teritorijalna distribucija vojne pomoći civilnim tijelima

4.2. Pomoć u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće

Aktivnosti i obujam angažmana resursa OS BiH u pružanju pomoći civilnim tijelima u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća tijekom 2018. godine, prezentirani su u tabeli koja slijedi:

RB	AKTIVNOST	OPĆINA	VREMENSKI PERIOD	ANGAŽIRANI PERSONAL	ANGAŽIRANA MTS (KOMADA)	P/G-D-5 (LITARA)
1.	Pružanje pomoći civilnim tijelima u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća	Bihać	2018. godine	58	i/m mašina UIT-160, 3 m/v	190
2.		Grahovo		21	VviM (vučni voz inž.mašina), i/m utovarivač, 2 m/v	702
3.		Brod		5	VviM (vučni voz inž.mašina), i/m utovarivač, m/v kiper 2kom,	322
4.		Kozarska Dubica		102	4m/v,, 237 dopuna ishrane br.4, VviM (vučni voz inž.mašina),	857
5.		Petrovo		5	i/m Grejder, kamion kiper (S1),	1856

				valjak, m/v, VViM (vučni voz inž.mašina), i/m utovarivač, m/v kiper 2kom, 1.856 l p/g D5	
UKUPNO	5 općina		191		3927

Tabela 4: Pregled angažiranja resursa OS BiH u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća

Ostvareni troškovi tijekom realizacije prezentiranih aktivnosti prikazani su u tabeli koja slijedi:

RB	ANGAŽIRANI RESURSI	OBIM	JEDINAČNA CIJENA (KM)	UKUPNO (KM)
1.	Pogonsko gorivo (litara)	3927	2,36	9267,72
2.	Suhi dnevni obrok (broj angažiranog personala)	191	15	2865
3.	Topli obrok (broj angažiranog personala)	191	6	1146
4.	Dnevnice (broj angažiranog personala)	191	25	4775
5.	Flaširana voda (litara)	500	0,5	250
UKUPNO				18.303,72

Tabela 5: Pregled ostvarenih troškova

Tijekom 2018. godine, kroz osam različitih aktivnosti angažovani su helikopteri za potrebe pružanje vojne pomoći civilnim tijelima, te je za ove potrebe ukupno realizirano 35,7 sati naleta.

OS BiH su tijekom 2018. godine izvršile dvije operacije MEDEVAC, tijekom kojih je ostvareno 3,3 sati naleta i prevezeno dva pacijenta sa pratnjom.

4.3. Pomoć u procesu deminiranja

Tijekom 2018. godine, OS BiH su deminirale površinu od 3 005 257 m² ili 94,1 % od planirane 3 193 079 m².

Deminerski resursi Oružanih snaga BiH bili su angažirani na ukupno 54 deminerskih projekata, od čega u Federaciji BiH 33, Republici Srpskoj 20 i Brčko Distriktu 1.

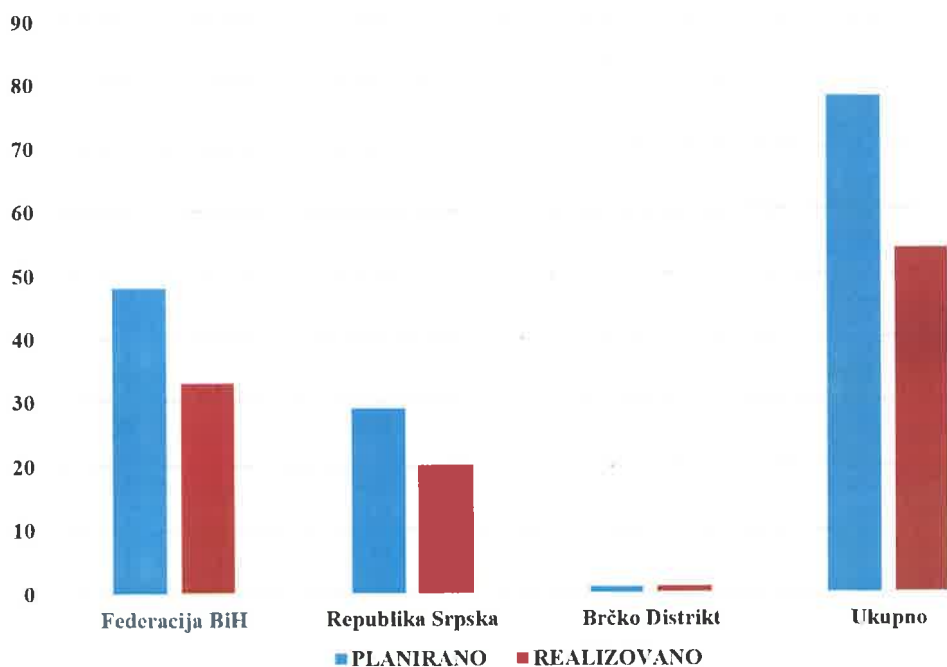
Pregled realizacije plana deminiranja za 2018. godinu, broj deminerskih projekata, angažiranje resursa u akcijama deminiranja, kao i uporedni pokazatelji deminiranja u posljednjih pet godina, prikazani su u tabelama i dijagramima koji slijede:

DEMINIRANE POVRŠINE U 2018. GODINI		
PLANIRANO (m²)	REALIZIRANO (m²)	PROCENAT (%)
3 193 079	3 005 257	94,1

Tabela 6: Realizacija plana deminiranja

DEMINERSKI PROJEKTI	ENTITET/DISTRIKT			UKUPNO
	FBiH	RS	BD	
PLANIRANO	48	29	1	78
REALIZIRANO	33	20	1	54

Tabela 7: Prikaz broja deminerskih projekata

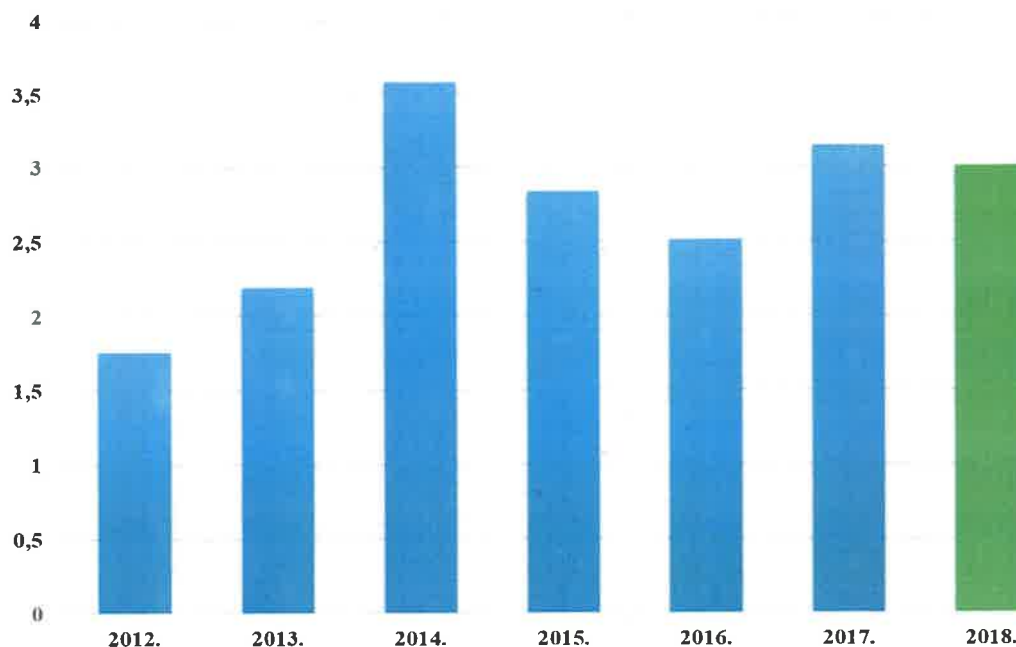
Dijagram 6: Uporedni prikaz realizacije deminerskih projekata

PERSONALNI RESURSI			MATERIJALNI RESURSI		
Manualni deminerski odjeli	Strojarski odjeli	Timovi sa psima za otkrivanje eksploziva	Strojevi za standardno uznemiravanje zemljišta	Strojevi za uklanjanje otpada	Psi za otkrivanje eksploziva
34	6	8	4	1	18

Tabela 8: Angažirani resursi u operacijama deminiranja

Godina	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Rezultati u m ²	1 757 926	2 190 106	3 576 318	2 839 491	2 512 048	3 147 747	3 005 257

Tabela 9: Uporedni pregled realizacije deminiranja

Dijagram 7: Uporedni prikaz realizacije deminiranja

Tijekom 2018. godine, Oružane snage BiH su bile angažirane na više aktivnosti koje se odnose na postupanje sa NUS-om, i to:

- Potpora realizaciji Plana uništavanja MiMES-a, koje provodi firma "Sterling" metodom otvorene detonacije i metodom spaljivanja u peći, gdje je angažovano 5 pripadnika Satnije NUS/dembat.
- Verifikacija uništavanja MiMES-a, koju provode posebno oformljeni timovi za verifikaciju metoda otvorena detonacija i spaljivanje bila su angažovana 4 pripadnika Satnije NUS/dembat.
- U prvih 11 mjeseci tekuće godine ukupno je uništeno 539 tona MiMES-a. Uništavanje predmetnih sredstava provodi firma "Sterling" uz potporu gore pomenutih timova Satnije NUS/dembat.
- U potpori realizacije kvalifikacijskih bojevih gađanja kroz kroz vježbe DO i NEL 2 ocjenjivanja angažovani su EOD timovi tijekom 2018. godine 10 puta. Za vrijeme ove aktivnosti uništeni su projektili koji se nisu aktivirali na cilju ili koji su identificirani kao nesigurni za ispaljenje.
- Angažovanje EOD timova na uništavanju eksplozivnih sredstava firme "Ginex" Goražde i "Binas" Bugojno tijekom 2018. godine.
- Realizacija aktivnosti iznošenja i procjene stanja MiMES-a nakon urušavanja krovne pokrivke na objektu 22 za skladištenje MiMES-a na LSM Krčmarice Banja Luka.
- Provođenje realizacije uništavanja eksplozivnih sredstava na osnovu Naredbe suda BiH i Odluke MO BiH angažovanjem EOD timova.
- Sudjelovanje tehničara NUS-a na demilitarizaciji delaborisanih elemenata u "TROM" Doboj i "PRETIS" Vogošća.

Tijekom 2018.godine u Centru za PMD i uništavanje NUS-a ukupno je planirano 11 kurseva iz oblasti humanitarnog deminiranja i EOD od kojih je realizirano 10 i još 2 koja nisu bila planirana (ukupno 12 realiziranih kurseva), koje je uspješno završilo 190 pripadnika OS BiH, 6 pripadnika BH MAC, 7 pripadnika RU CZ RS, 4 pripadnika FU CZ, 3 pripadnika CK RS, 2 pripadnika CK DB i 11 pripadnika deminerske organizacije MAG.

Realizirani kursevi koji nisu planirani:

- Osnovni kurs za humanitarno deminiranje 15.10. - 23.11.2018.godine,
- Stručno specijalistička obuka EOD timova 24.09. - 30.11.2018.godine.

4.4. Pomoć u inženjerskim radovima

Tijekom 2018. godine ostvareni su značajni rezultati pomoći civilnim strukturama u inženjerskim radovima i drugim infrastrukturnim aktivnostima. Kao primjer ovih napora, na sljedećoj tabeli su prezentirane aktivnosti u kojima je sudjelovala inženjerija OS BiH i ostvareni učinci:

R B	NAZIV PROJEKTA	OSTVARENI UČINCI					
		m	km	ms	p/g	Broj lica	Broj dana
1.	Sanacija putne komunikacije na prostoru općine Jajce	24000	23,492	764,5	19730,16	10	13
2.	Sanacija putnih komunikacija i riječnih korita na prostoru općine Osmaci	74690	41,464	1324,5	35337,2	12	45
3.	Rekonstrukcije puteva na području općine Vareš i uređenja platoa oko Svetišta Majke Božije – Gospe Olovske u Olovu	205000	1,260	393	6266	7	53
4.	Sanacija putnih komunikacija na prostoru općine Goražde		15,692	535,15	11270	8	33
5.	Sanacija putnih komunikacija i riječnih korita na prostoru općine Vitez	2960	17,412	574,33	13370	10	25
6.	Sanacija putnih komunikacija i riječnih korita na prostoru općine Bužim	61000	10,511	244	6713	10	24
UKUPNO		367650	109,831	3835,48	92.686,36	57	193

Tabela 10: Pregled realiziranih inženjerskih aktivnosti

4.5. Upravljanje i zaštita zračnog prostora

Realizacija aktivnosti koordinacije upravljanja zračnim prostorom Bosne i Hercegovine u oblastima zaštite i upravljanja zračnim prostorom, te koordinacija aktivnosti kontrole leta za 2018. godinu, izražena je kroz sljedeće rezultate:

- U potpunosti je realizirana aktivnost koordinacije upravljanja zračnim prostorom Bosne i Hercegovine u oblastima upravljanja zračnim prostorom i kontrolom leta za 2018. godinu;

- Sudjelovanje u radu sljedećih tijela:
 - a) Projektnog odbora za realizaciju Projekta upravljanja zračnim prometom u BiH (PO BHATM).
 - b) Komiteta za upravljanje zračnim prometom – (Air Traffic Management Committee – ATMC);
 - c) Radne Grupe civilno-vojne suradnje i STS-a,
 - d) Izrađen je i potpisan dokument BiH Local Single Sky Implementation Plan „LSSIP BA Year 2018“; Izradi dokumenta BH LSSIP 2018,
 - e) Procedura najave i registrovanja zračnih zona za potrebe Oružanih snaga BiH.
- Sudjelovanje pripadnika MO BiH i OS BiH u radu Jedinice za upravljanje zračnim prostorom- AMC (eng. Airspace Management Cell – AMC) u Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH.
- Izrada Odluka ministricе obrane BiH za upućivanje pripadnika OS BiH na kurseve (MASE Remote Console, Procesne funkcije i radarska tehnika) iz domena koordinacije i upravljanja zračnim prostorom BiH U Centru “Rudolf Perešin” u Zadru, R. Hrvatske.
- Nastavak procesa uspostave koncepta Fleksibilne upotrebe zračnog prostora u BiH (Flexible Use of Airspace - FUA);
- Aktivno sudjelovanje na sastancima Radne grupe za koordinaciju sa BHDCA iz oblasti civilno-vojne suradnje u upravljanju i zaštiti zračnog prostora i Službe traganja i spašavanja (STS) zrakoplovima OS BiH za potrebe BHDCA. Rezultat aktivnog sudjelovanja je usaglašena procedura najave i registriranja NOTAM-a za potrebe OS BiH, te produženje Sporazuma o angažiranju pripadnika OS BiH za potrebe izvršavanja misije STS-a na vremenski period u trajanju od tri godine.
- Nastavljen je rad na projektu Balkanskog pristupa protuzračne obrane (Balkan Regional Approach to Air Defense – BRAAD). Nakon završetka interne procedure po pitanju zaključivanja i izvršenja međunarodnih sporazuma unutar BiH, dokument je upućen u Predsjedništvo BiH, te se očekuje potpisivanje sporazuma između Ministarstva obrane Republike Hrvatske, Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine i Ministarstva obrane Republike Makedonije, vezano za zračni nadzor i studiju komunikacijskih zahtjeva za Bosnu i Hercegovinu i Republiku Makedoniju u potpori Balkanskom regionalnom pristupu protivzračnoj obrani BRAAD.

5. Međunarodna suradnja

Težišne aktivnosti u oblasti međunarodne suradnje, tijekom 2018. godine, elaborirane su u narednim tematskim sadržajima.

5.1. Aktivnosti pridruživanja NATO-u

Aktivnosti pridruživanja NATO-u, tijekom 2018. godine, odvijale su se kroz utvrđene procese, programe, planove i druge oblike suradnje.

5.1.1. Praćenje implementacije obveza u okviru procesa planiranja i revizije

Sukladno dinamičkim planom redovnih godišnjih obveza Bosne i Hercegovine u Procesu planiranja i revizije (PARP) u travnju i svibnju 2018. godine održani su sastanci predstavnika NATO i BiH tijekom kojih je, sa obje strane, generalno ocijenjeno da je implementacija PC zadržala pozitivan trend iz prethodnih godina, a što je potvrđeno i tijekom sastanka procjene implementacije obveza iz Procesu planiranja i revizije i PC u svibnju 2018. godine. Dokument PARP, Procjena BiH 2018 je usvojen u lipnju 2018. godine od strane NATO, i isti sadrži 34 PC (16 općih, 15 kopnene snage i 3 zračne snage) od čega je 19 PC u nadležnosti OS BiH. U cilju održavanja dostignutih sposobnosti i povećanja nivoa deklarisanja jedinica OS BiH na lakoj pješadijskoj bataljionskoj grupi (Light Infantry Battalion Group– LIBG), BiH odnosno OS BiH su dobile 6 novih PC vezanih za podršku deklarisanj LIBG. U Procesu planiranja i revizije, odnosno OCC E&F, trenutno su OS BiH deklarisle tri pješadijske satnije, logističku satniju, vod za uništavanje neeksploziviranih ubojnih sredstava (EOD vod), vod vojne policije, vod veze, vod inženjerije, artiljerijsku bateriju, te specijalizovane timove CIMIC i HUMINT. Namjera je da od 2023. godine, doprinos borbenom jedinicom bude umjesto pješadijske satnije ekvivalentan jedinici veličine lake pješadijske bojne grupe, voda VP i voda EOD.

Sedmi ciklus PARP-a počeo je popunjavanjem i dostavljanjem PARP upitnika u listopadu 2018.godine.

Predstavnici NATO savjetodavnog tima po OCC konceptu su boravili u posjeti OS BiH u studenom 2018. godine. Na sastanku koji je održan u Domu OS BiH, ovaj NATO tim pozitivno je ocijenio implementaciju trenutnog seta Partnerskih ciljeva (PC), putem kojih vršimo osposobljavanje i izgradnju kapaciteta OS BiH sukladno NATO standardima. BiH je u okviru PARP-a, odnosno Koncepta operativnih sposobnosti (OCC), deklarislala tri pješadijske satnije, logističku satniju, vod za uništavanje neeksploziviranih ubojnih sredstava (EOD vod), vod vojne policije, vod veze, vod inženjerije, artiljerijsku bateriju, te specijalizovane timove službi potpore. Takođe, deklarislane su jedna pješadijska satnija, EOD vod i vod vojne policije kao snage koje su na raspolaganju za upućivanje u operacije potpore miru. Sva potrebna i zahtijevajuća dokumentacija, a koja tretira deklarisanje Bojne Grupe Lake Pješadije, je u prosincu 2018. godine prosljeđena nadležnim autoritetima NATO na odobrenje. U veljači 2019. godine je planiran naredni sastanak sa NATO savjetodavnim timom iz JFC Napulj, na kojem će se detaljnije razgovarati o dinamici i metodici ocjenjivanja ove nove, bojnog nivoa, deklarislane jedinice (SEL 1 i 2 odnosno NEL 1 i 2).

U ovoj oblasti, nakon uspješno provedenih ocjenjivanja deklarisanih postrojbi OS BiH na nivou SEL-2 (Self Evaluation Level-2) u svibnju, te ocjenjivanja na nivou NEL-2 (NATO Evaluation Level-2) u rujnu 2018. godine, nastavljeno je sa tehničkim i organizacijskim pripremama za organizaciju i realizaciju ocjenjivanja navedenih jedinica koja su planirana tijekom 2017. godine. Ovaj koncept, koji se pokazao kao izvanredan mehanizam za procjenu obučenosti i opremljenosti deklarisanih postrojbi OS BiH za mirovne operacije, bit će nastavljen i u narednim godinama, s tendencijom da se primjenjuje na kompletne OS BiH.

5.1.2. Program suradnje sa NATO-om

Tijekom 2018. godini realizirano je 106 događaja sa Liste aktivnosti suradnje sa NATO-om, koji su se odnosili na MO i OS BiH. Obim realizacije Liste aktivnosti suradnje za 2018. godinu u odnosu na Plan iznosi 51 %.

Procenat realizacije u 2018. godini u odnosu na prethodne godine je niži jer nije bilo odobreno finansiranje od NATO-a za pojedine događaje.

Sukladno utvrđenoj dinamici izrađena je Lista aktivnosti za 2019. godinu.

Tijekom 2018. godine, pripadnici OS BiH su sudjelovali na sljedećim međunarodnim vojnim vježbama:

RB	NAZIV VJEŽBE	SADRŽAJ/CILJ VJEŽBE	NAPOMENA
1.	REGEX 18	Ciljevi vježbe REGEX 18: - Jačanje regionalne suradnje, mira i stabilnosti u regionu; - Unaprjeđenje i ocjenjivanje nivoa interoperabilnosti i ili sposobnosti komandnih elemenata i postrojbi regionalnih partnera u međunarodnom okruženju; - Ispunjenje potreba za specifičnom obukom partnerskih nacija i - Izgradnja povjerenja i razumjevanja među zemljama regiona.	
2.	SABER JUNCTION 18	Vježba koja ima za cilj da pripremi OS SAD i multinacionalne sastave za kopnene operacije kombinujući ofanzivne, defanzivne i operacije stabilnosti, te promoviše interoperabilnost između partnerskih zemalja.	Multinacionalna vježba na kojoj pripadnici OS BiH aktivno sudjeluju.
3.	EADRCC SRBIJA 2018	Vježbu su zajedno organizovali EADRCC i MUP R. Srbije. Vježba je održana u periodu od 07.10. do 13.10.2018. godine. Cilj vježbe je poboljšanje interoperabilnosti u međunarodnim operacijama odgovora na katastrofe.	Sudjelovalo je 9 pripadnika OS BiH

4.	TRIDENT JUNCTURE 18	Vježba u skladu sa scenarijem koji predviđa operacije upravljanja kriznim situacijama za zemlje koje nisu članice NATO i na koje se ne odnosi Član 5 Sjevero-Atlantske povelje (Non-Article 5 Crisis Response Operation)	Glavna grupa za obuku je Zapovjedništvo združenih snaga u Napulju.
5.	PLATINIUM WOLF 18	Unaprjeđenje suradnje i sigurnosti sa partnerskim zemljama na Kavkazu, Balkanu i Crnomorskom regionu.	Težište je bilo usmjereno na zadatke u okviru operacije potpore miru, sa posebnim fokusom na angažiranje vojne policije.
6.	STEADFAST FLOW 18	Cilj vježbe je uvježbavanje planera transporta i LOGFAS operatera u korištenju novih verzija LOGFAS softvera.	NATO vježba transporta i kretanja. Vježba je podržana simulacijskim softverom.
7.	VIKING 18	Kompjuterski podržana međunarodna vježba komandnog mjesta (Command Post Exercise/Computer Assisted Exercise).	Pripadnici OS BiH su aktivno sudjelovali na isturenom sajtu u Beogradu, Republika Srbija.
8.	EFES 18	Prvi dio vježbe održan je formatu CPX (operativni nivo) i realiziran je od 11. – 20.04. , drugi dio vježbe održan je u formatu FTX (taktički-operativni nivo) u periodu 07. - 11.05.2018. godine.	Pripadnici OS BiH su aktivno sudjelovali na vježbi.
9.	THRACIAN SWORD 18	Vježba specijalnih snaga po B9 programu.	Vježba je održana u Bugarskoj gdje su sudjelovala dva stožerna časnika OS BiH
10.	BALKAN RESPONSE 18	Civilno-vojna vježba koja se organizovala na inicijativu Međunarodne ekspertne grupe čiji je aktivan član Bosna i Hercegovina.	
11.	U ovim vježbama sudjelovalo je 232 pripadnika Oružanih snaga BiH		

Tabela 11: Pregled sudjelovanja na međunarodnim vojnim vježbama

5.1.3. Implementacija Individualnog partnerskog akcijskog plana (IPAP)

Tijekom 2018. nastavljena je suradnja BiH i NATO-a na nivou Individualnog partnerskog akcionog plana (IPAP). kao jednog od najznačajnijih mehanizama partnerskih odnosa, pri čemu je MO BiH nadležno za dio koji se odnosi na obrambena pitanja.

MO i OS BiH su nastavili implementaciju planiranih aktivnosti tijekom 2018. godine, shodno dokumentu IPAP za period 2017-2019 . Pri tome, naročita pažnja posvećena je ispunjavanju obveza u pojedinim planiranim oblastima kao što su: implementacija obrambene

legislative, izgradnja integriteta i smanjenje rizika od korupcije u obrambenom sektoru, knjiženje perspektivnih vojnih lokacija, provođenje aktivnosti trenutnih mehanizama suradnje sa NATO-om, obuka i edukacija pripadnika OS BiH, realizacija vježbi, sudjelovanje u međunarodnim vojnim operacijama, rješavanje pitanja vojne infrastrukture i imovine, uništavanje viškova naoružanja i nestabilnog streljiva i MES-a i dr.

5.2. Sudjelovanje u mirovnim misijama

Pripadnici Oružanih snaga Bosne i Hercegovine su sudjelovali u četiri međunarodne misije potpore miru:

- Organizacijsko-stabilizacijskoj misiji UN-a u Demokratskoj Republici Kongo (MONUSCO);
- Multidimenzionalnoj integriranoj stabilizacijskoj misiji UN-a u Republici Mali;
- NATO vođenoj operaciji potpore miru „Odlučna potpora“ u Islamskoj Republici Avganistan; i
- Misija obuke Europske Unije u Centralnoafričkoj Republici (MINUSCA)

Sukladno Odluci Predsjedništva BiH o produženju mandata kontingentu Oružanih snaga BiH u organizacijsko- stabilizacijskoj misiji UN-a u Demokratskoj Republici Kongo (MONUSCO), sudjelovale su sa tri pripadnika. U misiji UN-a MONUSCO u Demokratskoj Republici Kongo do kraja 2017.godine je bilo 15 (petnaest) rotacija po 5 (pet) časnika iz sastava Oružanih snaga BiH koji su bili angažovani kao stožerni časnici ili kao vojni posmatrači. Uslijed smanjenja proračuna UN-a, broj pozicija za Bosnu i Hercegovinu smanjen je na 3 (tri) pozicije. Trenutno se na izvršenju zadatka u UN misiji MONUSCO nalazi 16. rotacija sa 3 (tri) vojna posmatrača iz sastava OS BiH upućena 07. siječnja 2018.godine (dva pripadnika) i 11. veljače 2018. godine (jedan pripadnik). Mandat jedne rotacije traje godinu dana.

Oružane snage BiH, sukladno Odluci Predsjedništva BiH od 25. srpnja 2017. godine o produženju mandata časnicima iz sastava Oružanih snaga BiH u Multidimenzionalnoj integriranoj stabilizacijskoj misiji UN u Republici Mali (MINUSMA), učestvuju sa dva (2) stožerna časnika. Trenutno svoje zadatke u misiji izvršava 4. rotacija UN stožernih časnika iz sastava OS BiH, upućena 24. veljače 2018. godine. Mandat jedne rotacije traje godinu dana.

Odlukom Predsjedništva BiH odobren je angažman grupe od osam (8) časnika OS BiH, u operaciji potpore miru „Odlučna potpora“ u IR Afganistan. Časnici su raspoređeni u sastavu Zapovjedništva za obuku, savjetovanje i pomoć „Sjever“ u bazi Marmal. Mandat jedne rotacije stožernih časnika iz OS BiH traje šest mjeseci. Deveta rotacija grupe časnika upućena je u IR Afganistan 26. kolovoza 2018. godine.

Odlukom Predsjedništva BiH odobren je angažman grupe od dva (2) dočasnika OS BiH, u operaciji potpore miru „Odlučna potpora“ u IR Afganistan. Dočasnici su raspoređeni u sastavu Zapovjedništva za obuku, savjetovanje i pomoć „Sjever“ u bazi Marmal. Mandat jedne rotacije stožernih dočasnika iz OS BiH traje šest mjeseci. Mandat jedne rotacije traje šest mjeseci. Osmu rotaciju grupe dočasnika upućena je u IR Afganistan 26. kolovoza 2018. godine.

Odlukom Predsjedništva BiH produžen je mandat pješačke postrojbe OS BiH (45 pripadnika), u operaciji potpore miru „Odlučna potpora“ u Islamskoj Republici Afganistan u zapovjedništvu USFOR RSM u Bagramu, sa zadatkom unutrašnjeg osiguranja baze „Bagram“ u okviru Zapovjedništva za obuku, savjetovanje i asistenciju SAD-a - Jug (TAAC-South). Mandat jedne rotacije pješačke postrojbe OS BiH traje šest mjeseci. Deveta rotacija pješačke postrojbe upućena je u IR Afganistan 19. prosinca 2018. godine.

Odlukom Predsjedništva BiH odobren je angažman pripadnika vojne policije OS BiH u operaciji potpore miru „Odlučna potpora“ u Islamskoj Republici Afganistan, angažovani na vojnopolicijskim poslovima na vojnom dijelu aerodroma Hamid Karzai u Kabulu. Nakon nulte rotacije od 2 (dva) pripadnika vojne policije, prve rotacije od 5 (pet) vojnih policajaca, druge rotacije od 8 (osam) vojnih policajaca, dana 19. prosinca 2018. godine upućena je treća rotacija sa 8 (osam) pripadnika vojne policije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Mandat jedne rotacije pripadnika vojne policije OS BiH traje šest mjeseci.

Odlukom Predsjedništva Bosne i Hercegovine odobreno je sudjelovanje 2 (dva) pripadnika stožernog osoblja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Misiji obuke Europske unije u Centralnoafričkoj Republici (MINUSCA) na obavljanju stožernih dužnosti u Multinacionalnoj komandi Misije obuke Evropske unije gradu Bangui. Mandat jedne rotacije pripadnika OS BiH traje šest mjeseci. Treća rotacija stožernog osoblja OS BiH sastava 1 (jedan) časnik i 1 (jedan) dočasnik je upućena u misiju 13. srpnja 2018. godine. U tijeku su pripreme za upućivanje četvrte rotacije stožernog osoblja sa tri pripadnika OS BiH, 1 (jedan) časnik i 2 (dva) dočasnika.

Na sljedećoj tabeli je prikazano sudjelovanje pripadnika OS BiH u mirovnim misijama:

VRSTA MISIJE		UČEŠĆE
Misija UN-a u DR Kongo (MONUSCO)		3
Multidimenzionalna integrirana stabilizacijska misija UN-a u Republici Mali (MINUSMA)		2
Operacija «Odlučna potpora» Avganistan	Pješadijska postrojba	135
	Stožerni časnici	16
	Stožerni dočasnici	4
	Vojna policija	21
Misija obuke EU u Centralnoafričkoj Republici (MINUSCA)	Stožerne vojna osobe	4
UKUPNO		185

Tabela 12: Sudjelovanje pripadnika OS BiH u mirovnim misijama

5.3. Bilateralna suradnja

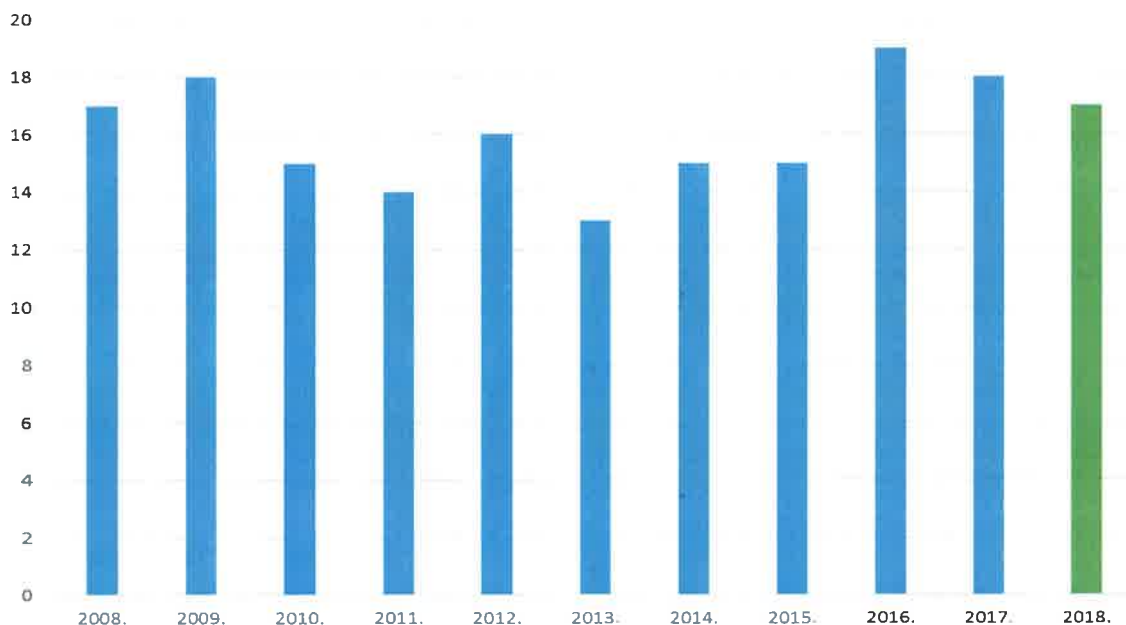
Bilateralna obrambena suradnja Bosne i Hercegovine se ostvaruje sa oko 30 zemalja. U 2018. godini Ministarstvo obrane BiH je potpisalo Plan / Program bilateralne obrambene suradnje sa 17 zemalja: Austrija, Bugarska, Francuska, Hrvatska, Njemačka, Grčka, Italija, Makedonija, Crna Gora, Holandija, Norveška, Rumunija, Slovenija, Srbija, Turska, Velika Britanija i SAD (Vojska vojsci (Mil to Mil)).

Osim kroz realizaciju potpisanih godišnjih planova / programa, bilateralna obrambena suradnja se odvija i sa zemljama na osnovu ponude – prihvatanja kurseva, donacija, pomoći u raznim vidovima suradnje, kao što je sa zemljama: Kanada, NR Kina, Poljska, Slovačka, Španija, Švicarska, kao i određene dopunske aktivnosti koje nisu u planovima bilaterane suradnje.

Broj usuglašenih, potpisanih i realiziranih godišnjih planova bilateralne obrambene suradnje za period 2008.-2018. godina, prikazan je na sljedećoj tabeli:

UPOREDNI PREGLED REALIZIRANIH PLANOVA BILATERALNE OBRAMBENE SARADNJE										
2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
17	18	15	14	16	13	15	15	19	18	17

Tabela 13: Uporedni pregled realiziranih planova bilateralne suradnje

Dijagram 8: Uporedni pregled realiziranih planova bilateralne suradnje

5.4. Regionalna suradnja

U tijeku 2018. godine, pripadnici Ministarstva obrane i Oružanih snaga BiH sudjelovali su u radu i ostvarili suradnju u okviru regionalnih inicijativa:

a) Inicijativa ministara obrane zemalja Jugoistočne Europe (SEDM)

Aktivno sudjelovanje MO BiH u ovoj inicijativi, tijekom 2018. godini, izraženo je kroz:

- Sudjelovanje predstavnika MO BiH u radu Koordinacijskog povjereništva SEDM-a;
- Sudjelovanje u radu Političko-upravnog povjereništva Multinacionalnih mirovnih snaga (SEEBRIG) u svojstvu posmatrača;
- Sudjelovanje u izradi svih dokumenata ovog foruma;
- Sudjelovanje na ministarskom SEDM sastanku.

b) Američko-Jadranska povelja A-5

Cilj ove inicijative je jačanje sigurnosti i stabilnosti, kao preduvjeta za što brže uključivanje u euroatlantske integracije. Dokument podstiče i tekuće reforme oružanih snaga u zemljama članicama i njihovu međusobnu vojnu suradnju.

Nakon aktivnog sudjelovanja u statusu posmatrača, početkom prosinca 2008. godine, Bosna i Hercegovina je primljena u punopravno članstvo u ovoj regionalnoj inicijativi.

Od siječnja 2018. godine jednogodišnje predsjedavanje foruma A-5 preuzela je Crna Gora koja je prihvatila i nastavila inicijativu Bosne i Hercegovine iz 2015. da se redovno godišnje organiziraju sastanci političkih direktora. S tim u vezi predstavnici MO BiH sudjelovali su na Sastanku u formatu pomoćnika ministara za resor međunarodne obrambene suradnje u ožujku i listopadu 2018. godine.

Delegacija Oružanih snaga BiH sudjelovala je na 22. Konferenciji načelnika stožera zemalja Američko-Jadranske povelje (A-5) u vremenu od 03.10. do 04.10.2018. godine u Budvi, Crna Gora.

Delegacija Ministarstva obrane BiH sudjelovala je na Sastanku ministara obrane članica Američko-jadranske povelje 13. – 14. listopada 2018. godine u Budvi, Crna Gora.

Predsjedavanje Američko-Jadranskom poveljom za 2019. godinu preuzela je Republika Albanija.

c) Konferencija načelnika stožera balkanskih zemalja B-9

Forum načelnika glavnih stožera balkanskih zemalja uspostavljen je na inicijativu Grčke i Turske 2006. godine. Zemlje članice Foruma su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Grčka, Makedonija, Rumunija, Srbija i Turska. Cilj Foruma je razmatranje i jačanje modela vojno suradnje balkanskih država kao i modela odgovora na sve sigurnosne izazove, rizike i prijetnje u regionu.

Delegacija OS BiH je sudjelovala na 12. Konferenciji foruma načelnika stožera balkanskih zemalja - B9 u vremenu od 22. do 24. svibnja 2018. godine u Beogradu, Republika Srbija.

Procjena Asimetričnih prijetnji

Ove aktivnosti provodi podgrupa za asimetrične prijetnje. Njihove aktivnosti se ogledaju kroz izradu godišnje obavještajne procjene asimetričnih prijetnji, izrada elektronskog biltena asimetričnih prijetnji (Asymmetric Threats e-Newsletter), te provjera telekomunikacijske veze između operativnih središta zemalja članica Foruma B9 i to dva puta godišnje.

Delegacija OS BiH je sudjelovala na Prvom sastanku podgrupe za asimetrične prijetnje 12. Konferencije načelnika stožera balkanskih zemalja od 13. - 15. veljače 2018. Godine i na Drugom sastanku podgrupe za asimetrične prijetnje 12. Konferencije načelnika stožera balkanskih zemalja od 03. - 06. travnja 2018. Godine, održanim u Beogradu, R. Srbija.

d) Centar za sigurnosnu suradnju (Centre for Security Cooperation – RACVIAC)

Aktivnosti koje su realizirane u sklopu ovog oblika suradnje, tokom 2018. godine, prikazane su u tabeli koja slijedi:

RB	AKTIVNOST	BROJ AKTIVNOSTI	SUDIONIKA	PLANIRANO	REALIZIRANO	PROCENAT REALIZACIJE (%)	REALIZIRANO U 2018. GODINI
1.	Seminari	2	1	2	1	50	1
2.	Kursevi	6	14	6	6	100	6
3.	MAG	4	2	4	2	50	2
4.	Radionice	7	5	7	5	71,5	5
5.	Simpoziji	1	3	1	1	100	1
6.	Konferencije	2	3	2	1	50	1
7.	Sastanci	2	3	2	2	100	2
U K U P N O		24	31	24	18	75	18

Tabela 14: Pregled realizacije aktivnosti u Centru za sigurnosnu suradnju (RACVIAC)

5.5. Međunarodni sporazumi, memorandum, protokoli i ugovori

U dosadašnjem periodu, zaključeno/potpisano je ukupno 66 međunarodni akt, i to:

- 26 memoranduma o razumijevanju,
- 25 sporazuma i
- 15 ugovora/protokola).

U toku je rad /procedura za zaključivanje 4 međunarodna akta (3 sporazuma, 1 memorandum). Provedena je zakonska procedura i pripremljen je za potpisivanje 1 međunarodni akt: 1 memorandum (Memorandum o razumijevanju između NATO HQ Sarajevo, EUFOR-a i MO BiH o radu COOPM/KoiD u kampu Butmir).

a) Sporazumi o suradnji u oblasti obrane

Ukupno je zaključeno je 25 sporazuma o suradnji u oblasti obrane. Sporazumi su zaključeni sa 11 zemalja (17 sporazuma), i to: Kina, Hrvatska, Njemačka, Grčka, Kuvajt, Crna Gora, Pakistan, Srbija, Slovenija (po jedan soprazum), SAD (dva sporazuma) Turska (šest sporazuma).

Pored navedenih sporazuma, zaključeni su i sljedeći:

- Sporazum sa OSCE-om o suradnji u obrambenim i sigurnosnim pitanjima;
- Sporazum o Koordinacijskom komitetu u okviru Ministarskog procesa obrane Jugoistočne Europe (SEDM-CC);
- Sporazum sa Europskom unijom o uspostavi okvira za suradnju Bosne i Hercegovine u operacijama Europske unije za upravljanje krizama;
- Sporazum između Vijeća ministara Republike Albanije, Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Vlade Republike Makedonije, Vlade Crne Gore, Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Slovenije, o uspostavljanju Balkanskih medicinskih snaga (MBTF);
- Sporazum sa Vladom Republike Turske o suradnji na polju vojne obuke;

- Amandman I (jedan) na Sporazum o nabavama i uzajamnom pružanju usluga između ministarstava obrane SAD-a i BiH.

b) Memorandumi o razumijevanju

Ministarstvo obrane BiH je do sada zaključilo ukupno 26 memoranduma o razumijevanju, i to sa 18 zemalja (Austrija, Bugarska, Kanada (dva), Čile, Češka Republika, Kina, Hrvatska, Danska, Njemačka (tri), Italija, Mađarska, Makedonija, Crna Gora, Rumunija, Slovačka, Španija, Švedska i Ukrajina), te tri sa organizacijama: Centrom za obuku za mirovne operacije (PSOTC) Sarajevo, sa NATO Agencijom za podršku, sa EUFOR-om.

Tijekom 2018. godine aktivnosti su bile usmjerene na proceduru zaključivanja sljedećih memoranduma:

1. Memorandum o razumijevanju između NATO HQ Sarajevo, EUFOR-a i MO BiH o radu COOPM/KoiD u kampu Butmir;
2. Memorandum o razumijevanju između Ministarstva obrane Republike Albanije i Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine i Ministarstva obrane Republike Hrvatske i Ministarstva obrane Republike Makedonije i Ministarstva obrane Crne Gore pod pokroviteljstvom Sjedinjenih Američkih Država u vezi sa uspostavljanjem okvira i suradnjom na polju osnovnih aranžmana za obezbjeđenje zajedničke logističke podrške, usluga, snabdijevanja i ostalih pitanja na području logistike u okviru Američko-Jadranske povelje (A 5);
3. Sporazuma o produženju Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine i Ženevskog centra za sigurnosnu politiku.

c) Protokoli i ugovori

Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine je do sada potpisalo 15 protokola/ugovora, i to sa: Austrijom, Kinom (dva), Grčkom, Srbijom, Švicarskom (tri) i Turskom (tri), Protokol o suradnji između Ministarstva obrane Republike Makedonije i Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine u oblasti vojne obuke, Tehnički aranžman sa SAD, Ugovor sa Svetom Stolicom i Protokol s OSCE-om. Većina protokola i ugovora odnosi se na donacije i podršku pojedinih projekata.

U 2018. godini zaključen je Ugovor o donaciji između Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine i Federalnog ministarstva obrane, civilne zaštite i sporta Švicarske o donaciji materijalnih sredstava specijalnih m/v, cisterne za p/g i prikolica.

5.6. Vojno-diplomatsko predstavljanje

Bosna i Hercegovina je u 2018. godini bila predstavljena sa 21 vojno-diplomatskim i vojnim predstavnicima u inozemstvu, i to:

- *Države (bilateralna suradnja):*

U Republici Austriji (Stalna misija BiH pri OSCE-u i UN-u u Beču), Kraljevini Belgiji (Misija BiH pri NATO-u u Briselu), Republici Hrvatskoj, Republici Turskoj,

SAD-u, Saveznoj Republici Njemačkoj, Ruskoj Federaciji, Ujedinjenom Kraljevstvu i Republici Srbiji.

• *Međunarodne organizacije (multilateralna suradnja):*

Misija BiH pri NATO-u u Briselu, Stalna misija BiH pri OSCE-u, Stalnoj misiji BiH pri UN u New York-u i Stalna misija BiH pri UN-u u Beču.

• *Komande i stožeri (vojna suradnja):*

- NATO komanda JFC-Brunssum-Holandija;
- NATO komanda JFC-Napulj-Italija;
- NATO stožer u Briselu-Belgija;
- NATO škola – Oberamergau-Njemačka;
- Komanda Nacionalne garde Maryland-SAD;
- Centar za sigurnosnu suradnju (RACVIAC) – Zagreb;
- Stalnoj organizaciji Balkanskih vojno-medicinskih snaga – Skoplje.

Ministarstvo obrane BiH je u 2018. godini realiziralo niz značajnih aktivnosti sa Asocijacijom vojno-diplomatskih predstavnika na osnovu Plana suradnje za 2018. godinu MO i OS BiH sa Asocijacijom VDP-a. Ukupno je planirana 19 aktivnost za realizaciju u 2018. godini od kojih su uspješno realizirane sve aktivnosti.

Ostvarena je suradnja i koordinacija na dnevnoj osnovi sa predstavnicima 29 zemalja koje imaju akreditirane rezidentne (14) i nerezidentne (15) VDP-e za Bosnu i Hercegovinu.

5.7. Implementacija međunarodnih obveza

Sukladno Zakonom o obrani, tijekom 2018. godine, planirane su, pripremane i provedene međunarodne aktivnosti razmjene informacija i provođenje inspekcijskog i verifikacijskog režima. Ove aktivnosti su bile utemeljene na relevantnim međunarodnim dokumentima:

- Sporazumu o subregionalnoj kontroli naoružanja;
- Bečkim dokumentom 2011;
- Relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a; i
- Odlukama Forumu za sigurnosnu saradnju - OSCE-a.

U pregledu koji slijedi, prezentirano je provođenje inspekcijskog i verifikacijskog režima, kao i izrade i razmjene informacija prema sporazumima, i to:

a) „Bečki dokument 2011“

Tjekom 2018. godine Bosna i Hercegovina je prihvatila 3 inspekcije utvrđenog područja i dvije evaluacijske posjete i to :

- Inspekcija utvrđenog područja:
 - Od strane Republike Poljske u periodu od 12. do 15. veljače 2018. godine,
 - Od strane Republike Hrvatske u periodu od 13. do 16. ožujka 2018. godine,
 - Od strane Republike Mađarske u periodu od 15. do 18. svibnja 2018. godine;

- Evaluacijska posjeta:
 - Od strane Republike Slovenije u periodu od 17. do 19. travnja 2018. godine,
 - Od strane Savezne Republike Njemačke u periodu od 05. do 07. lipnja 2018. godine.

Ovim je Bosna i Hercegovina ispunila godišnju obvezu po pitanju prijema inspekcija i evaluacijskih posjeta.

Bosna i Hercegovina je sprovela inspekciju utvrđenog područja u Republici Hrvatskoj u periodu od 13. do 16. listopada 2018. godine.

Pored navedenih inspekcija dva pripadnika Verifikacionog centra ZS OS BiH su sudjelovala u aktivnosti posjeta vojnoj bazi OS SAD u SR Njemačkoj u Grafenveru u periodu od 17. do 20. rujna 2018. godine.

U periodu od 08. do 11. studenog 2018. godine, dva pripadnika OS BiH, ispred OS BiH u svojstvu posmatrača prisustvovali su vježbi : „Vek pobjednika“ u R Srbiji.

Načelnik Verifikacionog centra ZS OS BiH učestvovao je na Godišnjem sastanku šefova verifikacionih centara država učesnica u OSCE-u u prosincu 2018. godine.

U periodu od 11. do 14. prosinca 2018. godine realizovana je Godišnja razmjena informacija o oružanim snagama po Bečkom dokumentu 2011 u sjedištu OSCE-a u Beču.

b) „Sporazum o subregionalnoj kontroli naoružanja“

Tijekom 2018. godine Bosna i Hercegovina je izvršila tri inspekcije:

- u Republici Hrvatskoj u vremenu od 19. do 21. lipnja 2018. godine,
- u Republici Srbiji dvije inspekcije i to u vremenu od 29. do 31. svibnja 2018. godine i od 06. do 08. studenog 2018. godine.

U Bosni i Hercegovini su provedene tri inspekcije:

- od strane Republike Hrvatske u periodu od 17. do 21. rujna 2018. godine,
- od strane Republike Srbije dvije inspekcije i to od 29. do 31. svibnja i od 29. do 31. kolovoza 2018. godine.

Po Sporazumu o subregionalnoj kontroli naoružanja Bosna i Hercegovina je prihvatila i provela sve planirane inspekcije.

Pripadnici MO i OS BiH sudjelovali su na dva sastanka Subregionalne konsultativne komisije Sporazuma o subregionalnoj kontroli naoružanja, kao i na sastanku Godišnje razmjene informacija po Sporazumu o subregionalnoj kontroli naoružanja.

c) „Ugovor otvoreno nebo“

Shodno odredbama ugovora „Otvoreno nebo“, Bosna i Hercegovina je bila spremna za ispunjavanje svojih obveza u 2018. godini, ali usljed nepostizanja dogovora između zemalja učesnica u ovom ugovoru u toku 2018. godine nisu vršeni posmatrački letovi.

U periodu od 03. do 05. listopada 2018. godine, pripadnik OS BiH prisustvovao je ekspertskim razgovorima o distribuciji kvota za 2019. godinu, po ugovoru otvoreno nebo u sjedištu OSCE-a u Beču, R Austrija.

Pregled realizacije obveza po pitanju verifikacije, inspekcije i razmjene informacija za 2018. godinu, prikazan je na sljedećoj tabeli:

RB	Aktivnost	Planirano	Realizirano	Procenat realizacije (%)	Realizirano u 2017.
1.	Inspekcije u skladu sa Bečkim dokumentom 2011	5	5	100%	6
2.	Posmatrački letovi u skladu sa ugovorom“ Otvoreno nebo“	0	0	100%	5
3.	Inspekcije u skladu sa Sporazumom o subregionalnoj kontroli naoružanja	6	6	100%	8
4.	Razmjena informacija u skladu sa obavezama prema OSCE-u	14	14	100%	14
5.	Razmjena informacija u skladu sa obavezama prema UN-u	7	7	100%	7
6.	Razmjena informacija u skladu sa drugim obavezama	3	3	100%	3

Tabela 15: Pregled oaveza po pitanju verifikacije, inspekcije i razmjene informacija

Sukladno OSCE-vim Vojnopolitičkim dokumentima i odlukama, u 2018. godini izrađene su i razmijenjene sljedeće informacije:

RB	MJESEC	INFORMACIJA	NOSILAC IZRADE
1.	Siječanj	Informacija o posredovanju u trgovini naoružanja	MVT BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
2.	Ožujak	Informacija o odbrambenom planiranju i vojnom budžetu (VD 11, Paragraf 15)	MO BiH
3.	Travanj	Informacija “ Pravila ponašanja” o političko vojnim aspektima sigurnosti	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
4.	Travanj	Globalna razmjena vojnih informacija	MO BiH
5.	Svibanj	Upitnik o protivpješadijskim minama	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
6.	Lipanj	Informacija o transferima konvencionalnog naoružanja	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
7.	Lipanj	Upitnik o konvencionalnim transferima naoružanja	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
8.	Lipanj	Informacija o izvozu malog oružja u, i uvozu iz drugih država učesnica, tokom prethodne godine	MVT BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti

9.	Lipanj	Informacija o malom i lahkom naoružanju	MVP BiH, dok MO BiH radi prilog iz okvira svoje nadležnosti
10.	Rujan	Upitnik o procesu ratifikacije konvencije o hemijskom oružju	MCP BiH, dok MO BiH radi prilog iz svoje nadležnosti
11.	Studenj	Godišnji kalendari (VD 11, Paragrafi od 61 do 66)	MO BiH
12.	Studenj	Ograničavajuće odredbe (VD 11, Paragrafi od 67 do 71)	MO BiH
13.	Studenj	Informacija o planovima i kontaktima (VD 11 Paragrafi 36 i 37)	MO BiH
14.	Prosinac	Godišnja razmjena vojnih informacija (VD 11, Paragrafi od 9 do 14)	MO BiH

Tabela 16: Pregled razmijenjenih informacija

6. Obavještajno sigurnosni poslovi

Aktivnosti u ovoj funkcionalnoj oblasti bile su usmjerene na sljedeća tematska pitanja.

6.1. Vojnoobavještajna podrška

Tijekom 2018. godine, distribuirano je ukupno 104 analitičkih produkata raznih tipova, što je prikazano u tabeli koja slijedi:

RB	INSTITUCIJA-KORISNIK ANALITIČKIH PRODUKATA	BROJ ANALITIČKIH PRODUKATA
1.	Predsjedništvo BiH	12
2.	Parlamentarna skupština BiH	2
3.	Obavještajno-sigurnosna agencija (OSA) BiH	44
4.	Zajednički stožer OS BiH	43
5.	Menadžment MO BiH	3
U K U P N O		104

Tabela 17: Pregled izrade obavještajno analitičkih produkata

Prema OSA-i BiH upućeno je 46 informacija koje su dobivene od vojno-diplomatskih predstavnika BiH u inozemstvu, te je shodno Sporazumu između MO BiH i OSA BiH, u analitičke svrhe korištena 31 informacija OSA BiH. Te informacije su nakon analitičke obrade vraćene pošiljaocu, obzirom da se radilo o informacijama koje podliježu vraćanju.

6.2. Aktivnosti iz oblasti funkcioniranja VOR-a

Tijekom 2018. godine, poslovi u ovoj oblasti su se obavljali sukladno važećim zakonskim rješenjima.

Suradnja sa OSA BiH, po pitanju realizacije vojno-obavještajnih aktivnosti, kontinuirano i planski je organizirana i realizirana u tijeku godine. Na sastanke je, shodno izraženoj potrebi, pozivan i obavještajni personal Uprave J2 ZS OS BiH. Realizirano je pet (5) koordinacijskih sastanaka.

U okviru aktivnosti suradnje sa NUPI (Norveški institut za međunarodne poslove), do zaključenja suradnje – 30.06.2018. godine, realizirano je sljedeće:

- Održana su četiri radna sastanka sudionika u aktivnostima (MO BiH, ZS OS BiH i OSA BiH) s ciljem koordinacije aktivnosti na uspostavi baze VOP;
- Formirana je Tehnička grupa za kompletiranje infrastrukture baze VOP;
- Urađen je Finalno izvješće o korištenju donatorskog programa podrške Kraljevine Norveške posredstvom NUPI u okviru MO i OS BiH.

Sa 30.06.2018. godine okončan je donatorski program podrške Kraljevine Norveške BiH, čime je zaključena i suradnja sa NUPI.

Nedovršene aktivnosti za uspostavu baze vojno-obavještajnih podataka nastaviti će se kroz ugradnju istih u redovne planske aktivnosti Sektora s osloncem na financiranje iz proračuna MO BiH i eventualna donatorska sredstva drugih zemalja, uključujući i eventualna donatorska sredstva Kraljevine Norveške.

U vremenu 19.11. do 20.11.2018. godine u prostorijama Centra za obuku za operacije podrške miru (PSOTC) Butmir, Sarajevo, realizovana je radionica „Izrada kontraobavještajnih i sigurnosnih procjena“, pod pokroviteljstvom NATO stožera u Sarajevu.

U periodu 2018. godine realizirano niz bilateralnih aktivnosti,

U Bosni i Hercegovini:

- Posjeta delegacije MO Republike Grčke Sektoru za obavještajno-sigurnosne poslove (12.-14. lipnja 2018. godine);
- Posjeta delegacije MO Republike Hrvatske Sektoru za obavještajno-sigurnosne poslove (18.-19. rujna 2018. godine)

U inostranstvu:

- Posjeta delegacije Sektora za obavještajno-sigurnosne poslove MO Republike Makedonije (03.-05. lipnja 2018. godine)

Obim ostvarene suradnje sa komplementarnim službama prikazan je u tabeli koja slijedi:

RB	ELEMENT	BROJ DOGAĐAJA
1.	Suradnja - VOR	3
2.	Suradnja - OSA	5
3.	Suradnja - NATO, EUFOR, NUPI	5

Tabela 18: Pregled broja događaja i suradnje od značaja za funkcionalnost VOR-a

Tijekom 2018. godine izvršena je korespondencija sa nadležnim institucijama sa 1533 zahtjeva. Za 667 osoba je završen proces osnovne sigurnosne provjere i sačinjena su potrebna dokumenta. U toku vršenja proširenih sigurnosnih provjera prema OSA BiH izvršena je korespondencija sa 561 zahtjevom i odgovorom. Urađeno je 258 dopisa koji se odnose na prijedloge, mišljenja i obavještenja sa organizacionim cjelinama MO BiH i ZS OS BiH. U izvještajnom periodu izdato je 1120 odluka i dozvola za pristup tajnim podacima različitog stepena tajnosti. U saradnji sa Ministarstvom sigurnosti BiH izdato je 180 NATO dozvola različitog stepena tajnosti.

Podaci su predstavljeni u narednoj tabeli:

RB	ELEMENT	2018.
1.	Odluke i dozvole za pristup tajnim podacima	1120
2.	NATO dozvole	180
3.	Zahtjevi MUP-u	765
4.	Zahtjevi sudovima	768
5.	Korespondencija sa OSA BiH	561

Tabela 19: Pregled izvršenih sigurnosnih provjera i izdatih rješenja

6.3. Izvanredni događaji

Tijekom 2018. godine povećan je broj izvanrednih događaja u odnosu na 2017. godinu. Evidentirana su 103 izvanredna događaja, što je za 12 više u odnosu na 2017. godinu.

Smanjenja u odnosu na 2017. godinu su izražena u sljedećim kategorijama:

- Izvanredni događaj pokušaj samoubistva (za jedan manje);
- Izvanredni događaji samovoljno udaljavanje iz jedinice (za jedan manje);
- Napadi, sabotaze, diverzije ili upadi DTG/DTS u vojne objekte i lokacije (za jedan manje);
- Hapšenje pripadnika (za tri manje);
- Krada naoružanja, opreme i druge vojne imovine (za tri manje);
- Nanošenje materijalne štete OS BiH od pojedinca, grupe ili pravnog lica (za jedan manje);
- Ostale saobraćajne nezgode pripadnika OS BiH (za jedan manje);

Do povećanja broja izvanrednih događaja, u odnosu na 2017. godinu, došlo je po sljedećim kategorijama:

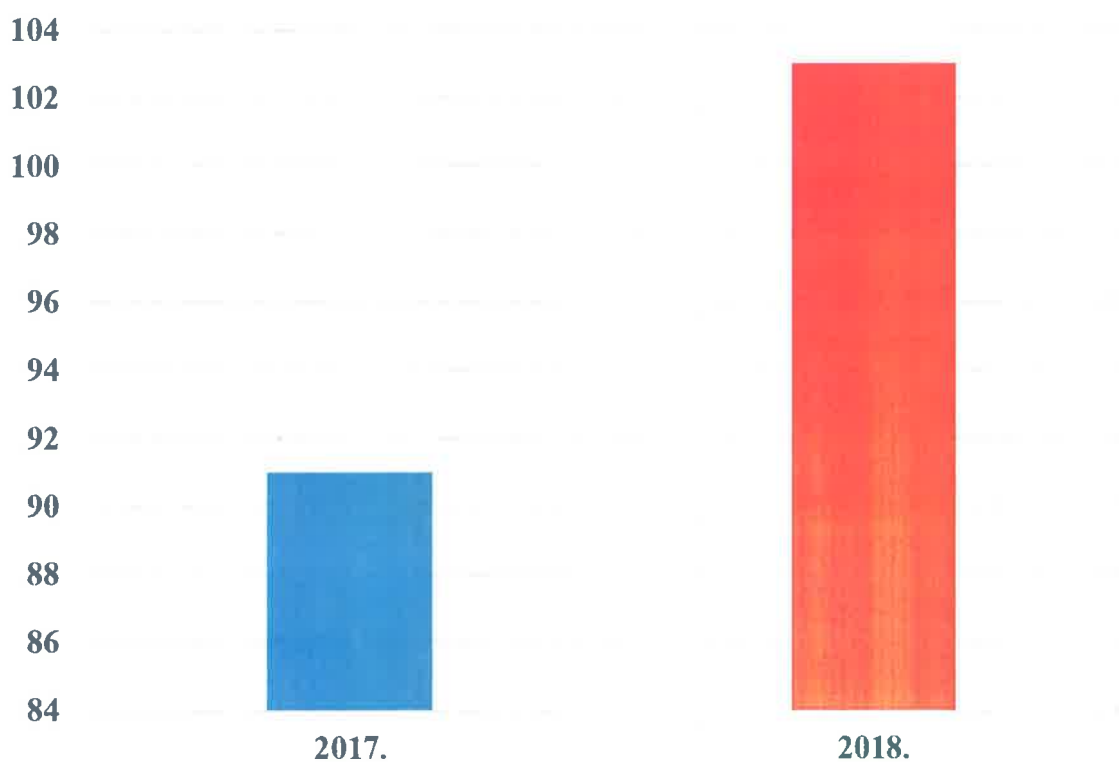
- Napad na vojnu osobu (za dva više);
- Teže tjelesne povrede (za jedanaest više);
- Teži oblici narušavanja vojne discipline (za dva više);
- Krada-nestanak novca ili vrijednosnih papira (za jedan više);
- Trovanje hranom, bolesti, epidemije, zaraze i sl. (za četiri više);
- Prirodne i druge katastrofe i nesreće prema imovini OS BiH - havarije na vojnim objektima i druge havarije (za četiri više);
- Strujni udari (za jedan više);
- Prometne nezgode pripadnika OS BiH sa ličnim m/v (za jedan više);
- Pojedinačna ili grupna konzumiranja opojnih sredstava (droga) i veće količine tableta, opijanje alkoholom u jedinici od pripadnika OS BiH (za jedan više).

Tabela koja slijedi sadrži podatke o vanrednim događajima:

KLASIFIKACIJA VANREDNIH DOGAĐAJA U ORUŽANIM SNAGAMA BOSNE I HERCEGOVINE	2017.	2018.
Smrtni slučajevi	9	9
Pokušaj samoubistva	1	0
Napad na vojnu osobu	2	4
Teže tjelesne povrede	18	29
Samovoljno udaljavanje iz jedinice	3	2
Teži oblici narušavanja vojne discipline	2	4
Teže narušavanje ugleda OS BiH	1	1
Hapšenje pripadnika	7	4
Napadi, sabotaze, diverzije ili upadi DTG/DTS u vojne objekte i lokacije	1	0
Krada naoružanja, opreme i druge vojne imovine	7	4

Krađa-nestanak novca ili vrijednosnih papira	1	2
Trovanje hranom, bolesti, epidemije, zaraze i sl.	5	9
Prirodne i druge katastrofe i nesreće prema imovini OS BiH - havarije na vojnim objektima i druge havarije	4	8
Strujni udari	0	1
Nanošenje materijalne štete OS BiH od pojedinca, grupe ili pravnog lica	5	4
Saobraćajne nezgode pripadnika OS BiH sa vojnim m/v i ostale saobraćajne nezgode	6	6
Prometne nezgode pripadnika OS BiH sa ličnim m/v	9	10
Ostale prometne nezgoda pripadnika OS BiH	2	1
Narušavanje sigurnosti	5	3
Narušavanje javnog reda i mira od pripadnika OS BiH	0	0
Pojedinačna ili grupna konzumiranja opojnih sredstava(droga) i veće količine tableta, opijanje alkoholom u jedinici od pripadnika OS BiH	0	1
Ostali slučajevi koji imaju teže posljedice za funkcioniranje ukupne organizacije života i rada u komandama i jedinicama OS BiH	3	1
UKUPNO	91	103

Tabela 20: Pregled izvanrednih događaja

Dijagram 9: Uporedni pregled izvanrednih događaja

7. Zapovjedanje, nadzor, komunikacije, kompjuteri i upravljanje informacijama

U ovoj funkcionalnoj oblasti aktivnosti su bile usmjerene na uspostavljanje interoperabilnog komunikacijskog sustava, te upravljanje informacijama i kompjuterskom tehnologijom u obrambenom sustavu BiH.

U pogledu aktivnosti uspostavljanja, unaprjeđenja i održavanja komunikacijske i informacijske infrastrukture tijekom 2018. godine, realizirano je sljedeće:

- Završen je projekat uspostavljanja Sustava elektronske podrške poslovnim procesima na bazi Oracle WebCenter Content softvera kojim su obuhvaćeni ključni poslovni procesi iz oblasti upravljanja dokumentima i logističko-financijske oblasti. Uspostavljanjem ovog projekta povećana je efikasnost i transparentnost rada MO BiH, a smanjeni su troškovi za nabavu papira i tonera za više od 20%.
- Završena je faza definiranja strateških ciljeva u svrhu povećanja borbene i operativne sposobnosti OS BiH na temelju kojih je urađen standardiziran projektni okvir (koji obuhvata idejna rješenja sukladno NATO PG) sa financijskom procjenom troškova za modernizaciju komunikacijskih i informacijskih sustava i mreža OS BiH za period do 2027 godine.
- Završen projekat uspostavljanja Print sustava kojim je ostvarena kontrola nad printanjem, smanjeni troškovi za nabavu papira i tonera i smanjeni troškovi održavanja printera. Troškovi su umanjeni za oko 30%.
- Završen je projekat uspostavljanja backup to disk integriranog sustava na disaster recovery situ MO BiH kojim je omogućeno pravljenje rezervnih kopija sustava i podataka na udaljenoj lokaciji.
- U Prostornu mrežu MO i OS BiH uvezane su dvije nove lokacije i to Čelebić i Rabić. Tim je broj lokacija MO i OS BiH koje su uvezane u Prostornu mrežu MO i OS BiH porastao na 34.
- Kroz suradnju sa RAK-om u vezi korištenja elektromagnetnog spektra i izdavanja dozvola za sustave koji ga koriste dodjeljeno je 34 dozvole za frekvencije u kojima je ukupno dodijeljeno 500 pojedinačnih frekvencija na korištenje.

8. Upravljanje personalom

Težište aktivnosti u oblasti upravljanja personala, tijekom 2018. godine, bilo je usmjereno na sljedeća pitanja:

8.1. Popuna personalom MO i OS BiH

U odnosu na odobreni nivo popune procenat popune Ministarstva obrane i Oružanih snaga BiH iznosi 90,92%. Od ukupno planiranih 10961 popunjeno je 9966 radnih i ustrojbenih mjesta.

Stanje personala i pokazatelji o prijemu i otpustu prezentirani su u tabelama koje slijede:

KATEGORIJA	BOŠNJACI			HRVATI			SRBI			OSTALI			UKUPNO		
	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO	PLANIRANO (Formac. sistemati.)	POPUNJENO	NEPOPUNJENO
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Generali	5	5	0	4	4	0	4	4	0	0	0	0	13	13	0
Časnici	962	882	80	413	373	40	704	658	46	0	0	0	2079	1913	166
Dočasnici	1448	1410	38	627	607	20	1014	969	45	1	1	0	3090	2987	103
Vojnici	2195	1955	240	950	657	293	1603	1529	74	25	17	8	4773	4158	615
Civilna lica	297	273	24	110	98	12	272	253	19	0	0	0	679	624	55
Državni djelatnici i uposlenici	150	120	30	65	53	12	110	78	32	2	0	2	327	251	76
UKUPNO	5057	4645	412	2169	1792	377	3707	3491	216	28	18	10	10961	9946	1015

Tabela 21: Pregled popune

VRSTA PRIJEMA	IMENOVANE OSOBE	DRŽAVNI DJELATNICI	UPOSLENICI	CIVILNE OSOBE	PRIPRAVNICI	UKUPNO
1	2	3	4	5	6	7
Mandat	6					6
Javni oglas		9	3	12	10	34
Interni oglas		3				3
Interni premještaj			3	4		7
Određeno vrijeme			5			5
UKUPNO	6	12	11	16	10	55

Tabela 22: Pregled prijema u državnu službu

NAČIN PRIJEMA	NACIONALNOST				UKUPNO
	B	H	S	O	
Javni oglas	276	121	196	2	595
Javni natječaj	27	12	25		64
Interni oglas	11	4	11		26
Po završetku vojne akademije	8	1	2		11
Dekretom		2			2
U K U P N O	148	140	234	2	698

Tabela 23: Pregled načina prijema u vojnu službu

PREGLED PRIJEMA VOJNIKA U ORUŽANE SNAGE BOSNE I HERCEGOVINE								
KLASA	NACIONALNOST				UKUPNO	M	Ž	UKUPNO
	BOŠNJACI	SRBI	HRVATI	OSTALI				
XX i XXI	276	196	121	2	595	545	50	595

Tabela 24: Pregled prijema vojnika u OS BiH

PREGLED PRIJEMA ČASNIKA/DOČASNIKA U OS BIH PO ZAVRŠETKU ČASNIČKE/DOČASNIČKE OBUKE							
KATEGORIJA	NACIONALNOST				SPOL		UKUPNO
	BOŠNJACI	SRBI	HRVATI	OSTALI	M	Ž	
ČASNICI	35	27	13		59	16	75
DOČASNICI	11	11	4		25	1	26
UKUPNO	46	38	17		84	17	101

Tabela 25: Pregled prijema časnika/dočasnika u OS BiH

Na temelju dekreta u PVS primljena su dva sveštenika u rangu čina kapetana.

Tijekom 2018. godine služba je, po raznim osnovama, prestala za 68 državnih službenika, uposlenika i pripravnika, a struktura je prikazana u sljedećoj tabeli:

RAZLOG	DRŽAVNI SLUŽBENIK	UPOSLENIK u MO BiH	CIVILNA OSOBA na službi u OS BiH	PRIPRAVNIK	IMENOVANO LICE /POSEBAN STATUS	UKUPNO
Umirovljenje		3	10			13
Osobnih zahtjev	4	3	10			17
Javni oglas		1	1			2
Interni oglas	2					2
Interni premještaj	1	1	7			9
Neopravdan izostanak			1			1
Istek ugovora/mandata		3		10	6	19
Smrt		1	3			4
Na zahtjev					1	1

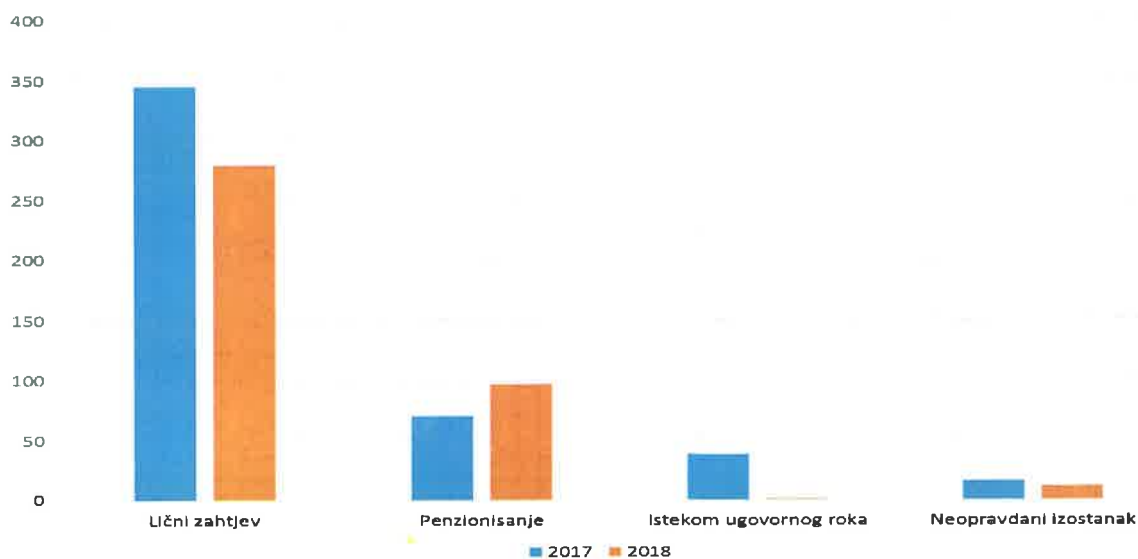
kabineta zamjenika						
UKUPNO	7	12	32	10	7	68

Tabela 26: Pregled prestanka državne službe

Tijekom 2018. godine, vojna služba je, po raznim osnovama, prestala za 455 djelatnih vojnih osoba, a struktura otpuštenog personala prikazana je u sljedećoj tabeli:

RB	OSNOV PRESTANKA	B	H	S	O	UKUPNO
1.	Disciplinska kazna					
2.	Osobni zahtjev	126	78	74	1	279
3.	Trajna zdravstvena nesposobnost	3		2		5
4.	Neopravdani izostanak	2	5	4		11
5.	Izuzeci za starosnu mirovinu čl. 48.	17	7	2		26
6.	Sporazumno	18	11	22		51
7.	Smrt	4	2	1		7
8.	Istekom ugovornog roka			1		1
9.	Kazna zatvora	1				1
10.	Starosna mirovina čl. 46.	22	7	42		71
11.	Dekret (sveštena lica)		2			2
12.	Ocjena loš			1		1
UKUPNO		193	112	149	1	455

Tabela 27: Pregled prestanka vojne službe u OS BiH

Dijagram 10: Usporedba otpuštenog personala po odabranim kategorijama

8.2. Razvoj i implementacija sustava prijema časnika u OS BiH

Tijekom 2018. godine je nastavljena realizacija aktivnosti Razvoj i implementacija sustavu prijema časnika u OS BiH, započeta 2012. godine, nastala kao potreba vlastitog odabira i obuke kandidata za časnike OS BiH. Aktivnost se realizira kroz suradnju Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine i Ministarstva obrane Velike Britanije koje i dalje pruža veliku i nesebičnu potporu.

Dosadašnje aktivnosti na realizaciji ove aktivnosti odvijaju se željenom dinamikom. Proces odabira i selekcije koji je završen u 2017. godini, nastavljen je jednogodišnjom osnovnom časničkom obukom u 2018. godini. Osnovnu časničku obuku uspješno su završila 64 kandidata (48 muškaraca i 16 žena) i isti su primljeni u DVO 04.12.2018. godine.

U toku je proces odabira kandidata po Javnom natječaju za prijem šeste generacije časnika. Za popunu 60 upražnjenih mjesta prijavilo se 458 kandidata, od toga 383 muškaraca i 75 žena. Izvršen je odabir za 56 upražnjenih ustrojbenih mjesta. Trenutno su u fazi pripreme za ljekarske preglede i sigurnosne provjere, nakon kojih će kandidati koji uspješno prođu te provjere, biti upućeni na temeljnu časničku izobrazbu. Prijem ovog naraštaja je planiran po završetku temeljne časničke izobrazbe 31.12.2019. godine.

Aktivnost vlastitog odabira i stvaranja časnika, kao i kvalitet proizvedenih časnika je iskustvo koje govori da je cijeli koncept dobro osmišljen i odabran. Međutim, i pored zadovoljstva sa učinjenim, poduzimaju se mjere da stanje bude još bolje, prije svega u koncipiranju temeljne časničke izobrazbe, a pogotovo specijalističke i u popravljaju položaja i statusa pripadnika Oružanih snaga BiH.

U tom cilju je i pripremljen novi modul časničke specijalističke obuke kroz koju će proći kandidati odabrani po Javnom pozivu za prijem časnik- ljekara.

8.3. Program tranzicije vojnog personala "Perspektiva"

Za prve tri godine Višegodišnjeg „Perspektiva“ projekta asistiranje je ukupno 121 otpušteno lice i utrošeno 347.284,33 KM, a neutrošena finansijska sredstva iz proračuna za 2016., 2017. i 2018. godinu u iznosu od ukupno 895.715,67 KM, prenose se i udružuju sa sredstvima proračuna za 2019. i 2020. godinu, koja će biti planirana i odobrena samo ukoliko dođe do nepredviđenog otpusta personala po članku 101. stavak 1 Zakona zbog eventualne primjene novog Pregleda obrane, jer su postojeća neutrošena finansijska sredstva dovoljna za asistenciju ovih 15 vojnika, koji će biti u tranziciji u naredne dvije godine.

Planom otpusta za 2018. godinu bilo je predviđeno otpuštanje iz djelatne vojne službe 178 vojnika i 5 deminera (svega 183 lica), za što je, od planiranih 616.900 KM, u proračunu za 2018. godinu odobreno samo 37.000 KM.

Odsjek za tranziciju personala i Središta za regrutiranje i tranziciju u Sarajevu, Tuzli, Čapljini i Banja Luci, pravovremeno su, za sva lica u tranziciji, realizovali sve neophodne tranzicijske aktivnosti, kao što su info kampanja, jednodnevne tranzicijske radionice, održavanje i ažuriranje web stranice i linka "Perspektiva", registracija, profilisanje i individualno savjetovanje lica u tranziciji, ažuriranje baze podataka, te izrada, odobravanje, implementacija i monitoring pojedinačnih asistencijskih projekata.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o službi u OS BiH, koji je, u međuvremenu usvojen u Parlamentarnoj skupštini BiH i koji je objavljen u „Službenom glasniku BiH“ broj: 38/2018 od

08.06.2018. godine, te stupio na snagu osam dana po objavljivanju, a kojim je starosna granica i dužina profesionalne vojne službe za vojnike pomjerena sa dotadašnjih 35 odnosno 38 godina starosti na 40 godina starosti i 20 godina vojne službe, uticao je tako što je najvećem broju ovih vojnika koji su bili u procesu tranzicije i koji su bili planirani za otpust po članku 101. stavak 1 Zakona, produžena profesionalna vojna služba, tako da je u 2018. godini otpušten i tranzicijski asistiran samo 1 vojnik (Rudić Jovica - iznos tranzicijske asistencije 2.603 KM (asistencija u oblasti školovanja).

Podaci o tranzicijskim asistencijama „Perspektiva“ programa za 2016., 2017. i 2018. godinu prikazani su u tabeli koja slijedi:

RB	AKTIVNOST	GODINA			NAPOMENA
		2016.	2017.	2018.	
1.	Otpušteno	78	43	1	VRSTE ASISTENCIJE
2.	Registrirano	77	43	1	Poljoprivreda 52
3.	Individualno savjetovano	77	43	1	Zapošljavanje
4.	Pripremljeno projekata	77	43	1	Biznis 60
5.	Odobreno projekata	77	43	1	Edukacija 9
6.	Asistirano	77	43	1	
7.	Nije registrirano	1	0	0	
8.	Monitorisano	43	18	1	Ukupno 121

Tabela 28: Pregled realizacije programa „Perspektiva“

8.4. Implementacija projekta zaštite mentalnog zdravlja

Projekat zaštite mentalnog zdravlja pripadnika MO i OS BiH „Preventiva“ je trajao od 23.09.2013. godine, kada je potpisan Memorandum o razumjevanju i suradnji između MO BiH, Kraljevine Danske (Vodeća država) i Međunarodne organizacije za migracije (Agencija implementator) o osnaživanju kapaciteta u oblasti mentalnog zdravlja, do 15.06.2017. godine, kada je održana Završna konferencija.

U ovom periodu, u suradnji sa Izvršnim agentom „Preventiva“ projekta (IOM), Upravnim odborom i Veteranskim centrom Kraljevine Danske (Vodeća nacija) realiziran je veliki broj značajnih implementacijskih aktivnosti (održano 12 sjednica Upravnog odbora, realiziran niz obuka, studijskih posjeta i radionica, provedena info kampanja i uređenje linka „Preventiva“, suorganizacija 5. Kongresa psihologa BiH - Simpozijuma vojne psihologije i tako dalje), a nakon toga MO i OS BiH (već drugu godinu) samostalno implementiraju „Preventiva“ projekat, uz implementaciju nalaza Završne eksterne evaluacije u suradnji sa IOM-om (dugoročna sustavna potpora razvoju kapaciteta, borba protiv stigme, konsolidiranje odnosa sa civilnim strukturama, bolja koordinacija i operativni nadzor nad radom psihologa, dodatne obuke psihologa, sumiranje i primo-predaja stečenih znanja i naučenih lekcija drugim organima i institucijama unutar obrambeno-sigurnosnog sektora (kao npr: Policija

Brčko distrikta BiH), uspostava bolje i sadržajnije civilno-vojne suradnje, monitoring i unapređenje rada naših psihologa od strane predstavnika Kraljevine Norveške i Kraljevine Holandije, nabava psiho-dijagnostičkih sredstava za rad psihologa, posjete našim postrojbama u mirovnoj misiji, uspostava regionalne suradnje, izrada različitih stručno-specijalističkih analiza iz oblasti zaštite mentalnog zdravlja pripadnika MO i OS BiH.

Tijekom 2018. godine realizirane su značajne aktivnosti u oblasti psiho-socijalne asistencije kao što je i realizacija aktivnosti zaštite mentalnog zdravlja i psiho-socijalne asistencije i relaksacije pripadnika MO i OS BiH koji su u 2018. godini uzeli sudjelovanje u mirovnim misijama planirana je i realizira se u Zdravstveno-turističkom središtu "Banja Vrućica" u Tesliću u tri termina (22. - 26.10.2018. godine, 13. - 17.11.2018. godine i 29.01. - 02.02.2019. godine). Kroz dva, do sada realizirana, termina upućivanja (22.-26.10. i 13.-17.11.2018.), u četvorodnevnoj aktivnosti preventivne zaštite mentalnog zdravlja i psiho-socijalne asistencije i relaksacije učestvovalo je ukupno 43 pripadnika OS BiH koji su, tijekom 2018. godine, bili angažirani u operacijama kolektivne sigurnosti u Afganistanu, Maliju, Kongu i Centralno-afričkoj Republici, a ukupno 33 pripadnika OS BiH nije se odazvalo iz različitih opravdanih razloga. Od 96.000 KM, odobrenih u Proračunu MO BiH za 2018. godinu, račun za prvu skupinu iznosio je 9.972 KM, a za drugu skupinu 7.468,50 KM (ukupno 17.440,50 KM), a trenutno je neutrošeno 78.559,50 KM

Pregled sa strukturom aktivnosti u sklopu ovoga projekta sadržan je u tabeli:

AKTIVNOST	SREDIŠTA ZA REGRUTIRANJE I TRANZICIJU				KUP BiH	OS	ZS OS BiH	UKUPNO
	ČAPLJINA	SARAJEVO	BANJALUKA	TUZLA				
Prvi intervju psihologa	0	0	0	68	136		4	208
Drugi intervju psihologa	0	0	0	1	0		0	1
Individualna savjetovanje	0	75	0	36	196		20	327
Skupno savjetovanje	0	1344	0	269	926		21	2560
Psihološko ispitivanje sposobnosti	0	112	0	113	0		100	325
Procjena strukture ličnosti	16	4	0	114	327		0	461
Mjere rehabilitacije	0	119	0	22	120		21	282
Timska raščlamba	0	0	0	0	0		0	0
U K U P N O	16	1654	0	623	1705		166	4164

Tabela 29: Pregled realizacije aktivnosti u sklopu projekta „Preventiva“

8.5. Obuka i usavršavanje

Od ukupno planiranih 1363 pripadnika MO i OS BiH, tokom 2018. godine, razne vidove obuke pohađalo je 1261 pripadnik, što predstavlja realizaciju od 98,49%. Manji broj upućenih od planiranog rezultat je odgađanja aktivnosti od strane organizatora i ne prihvatanje predloženih kandidata. Obukom u zemlji obuhvaćeno je 383 pripadnika, a obukom u inozemstvu 878 pripadnik MO i OS BiH.

U tabelama koje slijede prikazani su pokazatelji o realizaciji obuke u 2018. godini:

AKTIVNOST	PLANIRANO	UPUĆENO			RAZLIKA	%
		MO BiH	OS BiH	UKUPNO		
U zemlji	424	79	304	383	41	90,33
U inozemstvu	939	125	753	878	61	93,50
UKUPNO	1363	204	1057	1261	102	92,51

Tabela 30: Pregled obuke

GODINA	PLANIRANO	UPUĆENO	RAZLIKA	REALIZACIJA %	MO BIH	OS BIH
2017.	1264	1245	19	98,49	223	1022
2018.	1363	1261	102	92,51	204	1057

Tabela 31: Uporedni pregled obuke

NAZIV AKTIVNOSTI	U ZEMLJI	INOZEMSTVO	UKUPNO
Školovanje kadeta na vojnim akademijama		64	64
Školovanje na ZS i OS razini i visokoj dočasničkoj školi		36	36
Tečaj	4	259	263
Seminar	9	28	37
Vježbe		43	43
Ostalo (MTT, sastanak, konferencija, posjeta, radionica, obuka, kongres)	29	87	116
UKUPNO	42	517	559

Tabela 32: Pregled aktivnosti obuke (vrsta obuke)

RB	NAZIV PROGRAMA	Broj polaznika		Organ. cjelina	
		Planirano	Upućeno	MO BiH	OS BiH
1.	ADS	2	2	2	0
2.	Agencija za javne nabave	6	6	6	0
3.	IPCP	236	217	28	189
4.	M2M	371	306	16	290
5.	IMET	37	31	5	26
6.	Maršal Centar	15	12	7	5
7.	PSOTC	41	41	0	41
8.	Događaj po PC	33	33	17	16
9.	Revicon	2	2	2	0
10.	VJEŽBE	249	248	4	244
11.	Međun. i regionalna suradnja	22	22	1	21
12.	Suradnja sa CID-som	1	1	1	0
13.	Usavršavanje i obuka	38	38	36	2
14.	Bilateralna suradnja	309	296	78	218
15.	TAIEX-EU	1	1	0	1
16.	Izvanredno kondiciranje	0	4	1	3
17.	Van Plana	0	1	0	1
UKUPNO		1363	1261	204	1057

Tabela 33: Pregled realizacije u oblasti školovanja, obuke i usavršavanja (programi)

NAZIV PROGRAMA	G O D I N A					
	2017.			2018.		
	Planirano	Realizirano	Polaznici	Planirano	Realizirano	Polaznici
IPCP	70	69	77	193	170	217
IMET	29	28	28	35	29	31
M2M	27	26	301	33	32	306
Maršal centar	7	5	5	10	3	12
PSOTC	38	37	54	33	33	41
U K U P N O	171	165	465	304	267	607

Tabela 34: Upsoredni pregled školovanja, obuke i usavršavanja (programi)

Tijekom 2018. godine, realizirane su aktivnosti obuke iz Glavnog plana obuke (GPO) OS BiH, kako slijedi:

- Vježbe vanjskog ocjenjivanja;
- Vježba „Dinamičan odgovor“;
- Međunarodne vježbe;

- Karijerni i stručno-specijalistički tečajevi i drugi oblici edukacije;
- Temeljna časnička obuka;
- Temeljna obuka kandidata za prijem u profesionalnu vojnu službu;
- Zajedničke vježbe OS BiH i EUFORA;
- Zajedničke vježbe OS BiH i civilnih organa;
- Razvoj koncepta ocjenjivanja deklariranih postrojbi po OCC E&F programu;
- Vojnoobavještajna obuka,
- Obuka iz oblasti komunikacijskih i informacijskih sustava (KIS).

Tabela koja slijedi sadrži pokazatelje o utrošku finansijskih sredstava za realizaciju Glavnog plana obuke OS BiH.

RB	VRSTE TROŠKOVA	IZNOS (KM)
1.	Putni troškovi	217.747,50
2.	Nabava materijala	1.488.290,05
3.	Izdaci za usluge prevoza i goriva	515.644,16
4.	Izdaci za tekuće održavanje	180,00
5.	Ugovorne i druge usluge	539,00
UKUPNO		2.222.400,71

Tabela 35: Utrošak finansijskih sredstava za realizaciju Glavnog plana obuke OS BiH

Tabela koja slijedi sadrži pokazatelje o realizaciji zajedničke obuke sa EUFOR-om, tokom 2018. godine:

RB	AKTIVNOST	LOKACIJA	BROJ UČESNIKA
1.	Kombinirana obuka sa EUFOR-om	Livno, Bileća, Manjača, Kiseljak, Pazarić	11 Vodova – 363 lica (1 vod-33 lica)
2.	Ostala obuka prema Joint CBIT Planu obuke između OS BiH i EUFOR	Travnik, Čapljina, Banjaluka, Tuzla, Dubrave, Derventa, Doboj, Rajlovac	491
UKUPNO			854

Tabela 36: Zajednička obuka sa EUFOR-om

U tabeli koja slijedi, prikazane su zajedničke vježbe OS BiH i civilnih organa:

RB	NAZIV ORGANIZACIJE SA KOJOM JE REALIZIRANA OBUKA	LOKACIJA	BROJ UČESNIKA
1.	Federalna uprava CZ Ministarstvo sigurnosti BiH (Traganje, spašavanje i evakuacija u zimskim uslovima)	Bjelašnica	Posada helikoptera UH 1H (3 lica)
2.	Rafting klub Kanjon-Karanovac (Obuka na brzim vodama i obuka izviđača u ljetnim uvjetima)	Krupa na Vrbasu-Jajce	40
3.	MUP ZDK (Obuka kontrola masa i nereda)	Zenica	120
4.	MUP ZDK (Navigacija na kopnu)	Zenica	5
5.	Profesionalna vatrogasna postrojba Žepče (Obuka u gašenju požara)	Žepče	30
UKUPNO			198

Tabela 37: Pregled zajedničkih vježbi OS BiH i civilnih tijela

8.6. Reguliranje zdravstvenog i mirovinsko invalidskog osiguranja pripadnika

Reguliranje zdravstvenog i MIO pripadnika MO i OS BiH tijekom 2018. godine teklo je po planu i bez većih poteškoća. U suradnji sa entitetskim zavodima redovno smo i pravovremeno izvršavali prijavljivanje svih novoprimitljenih lica u OS BiH.

U tijeku 2018. godine obrađeno je 52 predmeta povreda na radu za DVO.

Poseban problem u ovom segmentu predstavlja nepostojanje zakonskog rješenja za rezidente Federaciji BiH gdje se prijave o nesreći na poslu za DVO zadržavaju u MO BiH, jer nadležni inspektori u Federaciji BiH ne ovjeravaju povrede na radu, jer nisu po zakonu nadležni za pripadnike OS BiH i policije. Dokumentacija se dostavlja licima kako bi ista mogla da pravdaju bolovanje ili da im se izvrši refundiranje troškova liječenja i drugo.

U proteklom periodu, zbog uzimanja neplaćenog odsustva, doneseno je 16 (šesnaest) rješenja za DVO kojima ne pripada plata.

8.7. Aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti

MO BiH je tijekom 2018. godine nastavilo aktivnosti na podizanju svijesti o rodnoj ravnopravnosti, a u cilju veće participacije žena u vojnim strukturama i njihove afirmacije kao nositeljica rukovodećih- zapovjednih pozicija / žene liderice u institucijama obrane, zastupljenosti žena u VDP i povećanog sudjelovanja žena u mirovnim misijama.

Kroz tri opća cilja Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini za period 2018.- 2022. godina, određene su obveze za Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine.

U cilju unaprjeđenja stanja u ovoj oblasti Ministarstvo obrane BiH je ostvarilo korisnu suradnju sa svim relevantnim institucijama, vladinim i nevladinim organizacijama, kao i sa državama u regionu.

Prema posljednjim analizama podataka od ukupnog broja uposlenih u OS BiH 6,0 % su žene DVO, a 22,6 % žene civilna osobe na službi u OS BiH. Procenat žena u odnosu na ukupan broj DVO i CO u OS BiH je 7,1%. Najveći procenat žena DVO je u kategoriji vojnika 8,4 %, što je povezano sa samim podmlađivanjem ljudstva u OS BiH. Najmanji procenat žena DVO je u činu časnika 3,7%. Bitno je naglasiti da je evidentan trend povećanog interesa osoba ženskog pola za prijem u Oružane snage Bosne i Hercegovine. Broj primljenih žena u DVO u 2018 godini je; 25 žena u kategoriji vojnici ili 8,5%, 1 žena u kategoriji dočasnici ili 3,8% i 16 žena u kategoriji časnici ili 25,0 % .

U MO BiH je ukupno 46,6 % , žena a u kategoriji državnih službenika je od ukupno 150 državnih službenika, žena 62 ili 41,33%. U kategoriji poseban status ukupno je 13 lica od toga je 5 žena ili 38,5%. U kategoriji rukovoditelji državni službenici nema žena i u kategoriji zaposlenici od ukupno 82 lica, žena je 50 ili 61%.

U cilju pripreme policijskih i vojnih časnika iz zemalja Zapadnog Balkana za buduće misije, PSOTC je razvio gender-specijalistički tečaj "Utility of Gender on Peace Support Operations" akreditiran od NATO-a, koji se izvodi jednom godišnje za pripadnike/ce OS BiH, te druge međunarodne studente.

U suradnji sa Zapovjedništvom EUFOR-a povodom obilježavanja 8. ožujka – međunarodnog Dana žena, dana 09.03.2018. godine, u Domu oružanih snaga BiH, održana je Konferenciji sa temom „Regrutirati i zadržati najbolje žene i muškarce“ .

U periodu od 05.-06 prosinca 2018.godine, pod okriljem SEDM-a, održana je Konferencija u kontekstu „Žene lideri u sigurnosti i obrani“ (FLSD) koja je realizirana u Tbilisiju i na istoj je sudjelovala predstavnica MO BiH.

Konferencija je od izuzetne važnosti za Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine, u kontekstu ispunjenja Partnerskog cilja „Perspektive rodne ravnopravnosti“ jer je u opisu navedenog Partnerskog cilja i sudjelovanje u projektu „Žene lideri u sigurnosti i obrani“ u okviru SEDM inicijative. U planu je, kao što je na predhodnim konferencijama dogovoreno da realizaciju projekta „Žene lideri u sigurnosti i obrani“ u okviru foruma SEDM u 2019. godini preuzme Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine.

MO i OS BiH imaju 14 certificirani instruktora za rodnu ravnopravnost. Ovi instruktori sudjeluju u obuci pripadnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga BiH te uspostavljaju i šire mrežu instruktora za rodnu jednakost u MO i OS BiH.

MO BiH je uradilo Nacrt Politike rodne ravnopravnosti u MO BiH i OS BiH i isti je u fazi upućivanja na okrugli sto.

9. Nabava i logistika

Težište rada u oblasti nabave i logistike u 2018. godini bilo je usmjereno na realizaciji poslova i zadaća:

- Realizacija Plana nabave za 2018. godinu i odobrenih višegodišnjih projekata;
- Realizacija Plana rješavanja viškova naoružanja, streljiva i MES-a;
- Primopredaja neperspektivne nepokretne imovine i ostale pokretne imovine MO i OS BiH vladama entiteta;

- Izrada i ažuriranje podzakonskih akata iz oblasti logistike i nabavke;
- Održavanja i remont borbene, neborbene i zrakoplovne tehnike sukladno prioritetima i raspoloživim finansijskim sredstvima;
- Nastavak modernizacije skladišta NVO prema NATO standardima;
- Razvoj kapaciteta za potrebe vršenja zrakoplovne medicinske evakuacije „MEDEVAC“;
- Nastavak razvoja sustava standardizacije, kodifikacije i kontrole kvaliteta;

9.1. Pokretna i nepokretna vojna imovina

Tijekom 2018. godine provedene su aktivnosti koje se odnose na status pokretne i nepokretne vojne imovine.

U tabeli koja slijedi, prikazani su dosadašnji rezultati predaje pokretne vojne imovine:

RB	REALIZACIJA POVRATA	ENTITETI	
		FEDERACIJA BiH (BROJ STAVKI)	REPUBLIKA SRPSKA (BROJ STAVKI)
1.	PLANIRANO	10 890	49 549
2.	IZVRŠEN POVRAT	10 793	49 449
3.	NIJE PREUZETO	97	11
PROCENT		99.11	99.78

Tabela 38: Pregled realizacije predaje pokretne vojne imovine

Odlukom Predsjedništva BiH, 63 lokacije vojne namjene na teritoriji BiH su perspektivne za OS BiH, od toga 41 lokacija u Federaciji BiH i 22 lokacije u Republici Srpskoj.

U proteklom periodu je pribavljena imovinsko-pravna dokumentacija za svaku lokaciju posebno, te je stvorena respektabilna baza podataka i registar nepokretne imovine.

Rješavanje pravnih i tehničkih pitanja vezanih za perspektivne vojne lokacije je u znatnoj mjeri usporen zbog nepostizanja političkog dogovora po pitanju statusa perspektivne vojne imovine.

Pravobraniteljstvo BiH, kao zakonski zastupnik državnih institucija BiH, je, u suradnji sa pravnom službom MO BiH, u proteklom periodu uputilo zahtjeve za promjenu upisa – uknjižbu većeg broja perspektivnih vojnih lokacija nadležnim općinskim sudovima na teritoriji Federacije BiH i Republike Srpske.

Zakonski temelj za upravljanje nepokretnom imovinom na razini države još nije donešena, a entitetski propisi su često u koliziji i ne daju adekvatna rješenja za reguliranje prava i obveza na nepokretnoj imovini u posjedu OS BiH.

Nije donešen sporazum o raspolaganju pravima i obvezama na nepokretnoj imovini.

U 2018. godini nije predana ni jedna neperspektivna lokacija. U više navrata je pisano vladama entiteta za predaju istih. Dogovorena je predaja lokacije vojarne Jajce i Kalinovik tijekom I kvartala 2019. godine.

U tabeli koja slijedi, prezentiran je status perspektivnih lokacija:

RB	STATUS LOKACIJA	BROJ
1.	Perspektivne vojne lokacije	63
2.	Perspektivne vojne lokacije koje je Pravobranilaštvo BiH uknjižilo na Bosnu i Hercegovinu	33
3.	Perspektivne vojne lokacije kod kojih je izjednačeno katastarsko i zemljišnoknjižno stanje, ali nije proveden postupak knjiženja	5
4.	Perspektivne vojne lokacije kod kojih je u toku postupak cijepanja parcela kod nadležnog općinskog organa	0
5.	Perspektivne vojne lokacije kod kojih nije izjednačeno katastarsko i zemljišnoknjižno stanje i koje nisu uknjižene od Pravobraniteljstva BiH	13
6.	Perspektivne vojne lokacije za koje je neophodno provesti postupak pribavljanja (kupovine, razmjene, prenos imovinskih prava na MO BiH odnosno Državu Bosnu i Hercegovinu, itd.)	2
7.	Perspektivne vojne lokacije za koje je Sud Bosne i Hercegovine donio presudu o knjiženju na Bosnu i Hercegovinu, a koja nije provedena	1
8.	Perspektivne vojne lokacije za koje je potrebno donijeti političku odluku	6
9.	Perspektivne vojne lokacije koje su u posjedu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, za koje još uvijek nije definiran imovinsko-pravni status i način daljnjeg korištenja u smislu imovinskog prava nad njima	3

Tabela 39: Pregled statusa perspektivnih lokacija

9.2. Rješavanje viškova naoružanja i nestabilnog streljiva OS BiH

Rješavanje viškova naoružanja i SiMES-a principom uništenja realizira se kroz kapacitete sa kojima raspolažu OS BiH i u sklopu međunarodnih projekata i tehničkih aranžmana. Tijekom 2018. godine uništene su sljedeće količine:

- Metodom delaboracije **1279,93 tona;**
- Metodom spaljivanja..... **503,66 tona.**

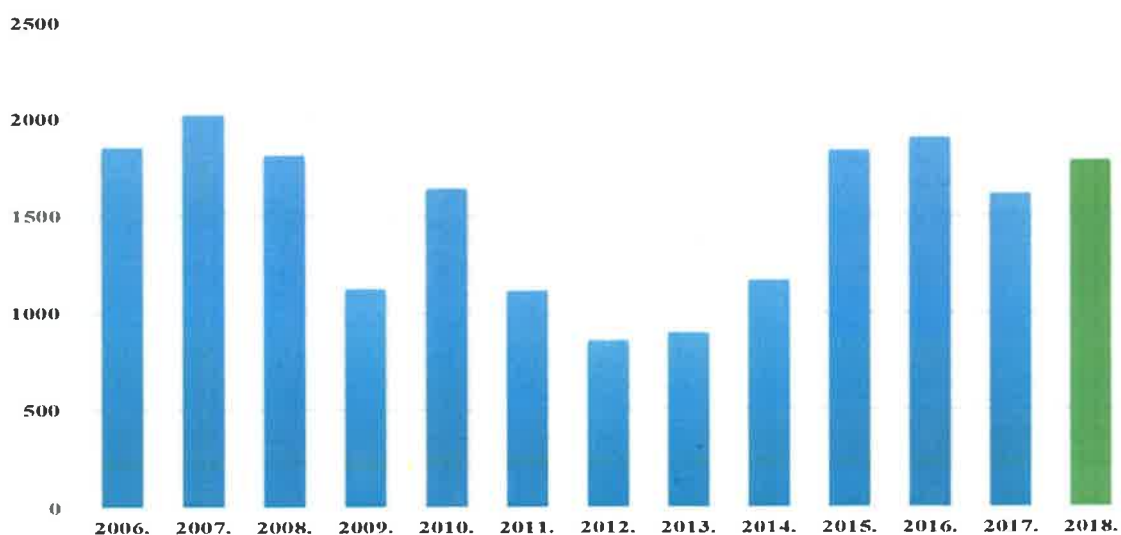
Tijekom 2018. godine uništeno je ukupno **1783,59 tona** SiMES-a.

Pokazatelji rezultata uništenja SiMES-a u posljednjih 12 godina prikazani su u tabeli i dijagramu koji slijede:

RB	GODINA	DELABORACIJA						DETONACIJA			SVEUKUPNO (tona)
		RzOU Doboj	"PRETIS" Vogošća	"BINAS" Bugojno	"IGMAN" Konjic	UNDP- kontraktori	UKUPNO (tona)	"Manjača" B. Luka	Glamoč	UKUPNO (tona)	
1.	2006.	1040	437	52	42		1571	96	188	284	1855
2.	2007.	974	784	46			1804		218	218	2022
3.	2008.	974	160	180			1314	358	142	500	1814

4.	2009.	695					695	145	284	429	1124
5.	2010.	838,3	506				1344,3		296,4	296,4	1640,7
6.	2011.	656,7				24,2	680,9		435	435	1115,9
7.	2012.	460,4					460,4		396,2	396,2	856,6
8.	2013.	517					517		380,6	380,6	897,6
9.	2014.	794,1					794,1		374,6	374,6	1168,7
10.	2015.	1250					1250		585,9	585,9	1835,9
11.	2016.	1106,2	37			151	1294,20		607,9	607,90	1902,10
12.	2017.	1113,87					1113,87		499,26	499,26	1613,13
13.	2018.	1279,93					1279,93		503,66	503,66	1783,59
UKUPNO		11699,5	1924	278	42	175,2	14118,7	599	4911,52	5510,52	19629,22

Tabela 40: Uporedni pregled dinamike uništenja SiMES-a

Dijagram 11: Uporedni dinamički dijagram uništenja nestabilnog streljiva (tone)

9.3. Strana vojna pomoć

Obujam strane vojne pomoći, tijekom 2018. godine, prikazan je u tabeli koja slijedi:

Red.br.	DONATOR	VRSTA DONACIJE	VRIJEDNOST
1.	Vlada SAD S4-B-UQC	MS za PCOTC - informatička oprema	101.985,00 KM
2.	Vlada SAD BK-B-IMET	Set za edukaciju eng. jezika	4.000,00 USD
3.	Vlada SAD FMS-razni programi	MS - razno (auto dijelovi, UH-H1 dijelovi)	258.704,05 USD
4.	Vlada SAD BK-B-UBN	Informatička oprema	57.998,00 USD

5.	Vlada SAD BK-B-UBL	Oprema za uređaje za noćno osmatranje	24.795,00 USD
6.	Vlada SAD BK-B-UBM	Vježbovna streljiva	12.384,00 USD
7.	Vlada SAD BK-B-UBL	Uređaji za noćno osmatranje	302.992,08 USD
10.	Vlada Švajcarske	2 Cisterne kamiona i 1 cisterna prikolica	25.087,50 KM
11.	Vlada Norveške	Ruter, CISCO	990,00 KM
12.	Vlada Velike Britanije	Publikacije i kutije za instrumente	3.500,00 GBP
14.	Vlada R. Turske	Pametna tabla	3.000,00 KM
15.	Organizacija za migracije IOM	Sefovi	6.984,00 KM
16.	Kraljevina Norveška	Informatička oprema	15.924,00 KM
17.	Organizacija "OSCE"	Informatička oprema	628,00 EUR
18.	Vlada Velike Britanije	Informatička oprema	1.050,00 KM
UKUPNO:			660.873,13 USD
			155.020,50 KM
			3.500,00 GBP
			628,00 EUR

Tabela 41: Pregled strane vojne pomoći

9.4. Ugovaranje nabave roba i usluga

Pokazatelji o realizaciji Plana nabave za 2018. godinu prezentirani su u tabeli koja slijedi:

R/B	PLAN NABAVKE	VRIJEDNOST (KM)
1	2	3
1.	Po planu nabave za 2018. godinu	38.628.610
2.	Izuzeto iz Zakona o javnim nabavama	6.690.258
3.	Stvorene obveze	1.361.532
4.	Planirana vrijednost nabave	30.764.264
5.	Vrijednost ugovorene nabave u 2018. godini	21.937.241
6.	Ugovoreno u 2017. godini	6.190.551
7.	Neugovoreno u 2018. godini	921.061
8.	Ostvarene uštede	1.527.973

Tabela 42: Realizacija Plana nabave

Planom nabave za 2018. godinu planirana je nabava roba, usluga ili radova temeljem tekućih i kapitalnih izdataka u iznosu od **38.628.610 KM** uključujući i nabave temeljem doniranih sredstava (187.444 KM).

Od planirane nabave iz Zakona o javnim nabavama izuzete su nabave u vrijednosti od **6.690.258 KM** ili 17,31 % planiranih nabava. Na stvorene obveze iz 2017. godine odnosi se **1.361.531 KM** ili 3,52 %. Za pokretanje nabava po Planu nabave roba, usluga ili roba za potrebe MO BiH u 2018. godini procijenjena vrijednost predmeta nabave iznosi **30.767.2640 KM** ili 79,64 %. U 2018. godini pokrenuto je referata ili postupaka nabave u ukupnoj vrijednosti **28.127.792 KM**.

Nisu pokrenuti postupci za predmete nabave u vrijednosti **921.061 KM** ili 2,99 % od Planirane nabave. Razlog za ne pokretanje određenih referata je što se radi o raznim vrstama rezervacije sredstava za pokretanje u slučaju potrebe, ne dorađenost specifikacija TTK/TTU, rezervacija sredstava za predmete nabave koji se neće pokretati u 2018. i služe isključivo za financiranje ugovora iz 2017. godine i sl.

Prilikom ugovaranja ostvarene su uštede u vrijednosti oko **1.527.973 KM** u odnosu na procijenjene vrijednosti nabave, odnosno 5,53 % od planiranih sredstava za ugovaranje i ova sredstva će prestrukturiranjem biti usmjerena na druge nabave odnosno višegodišnje projekte.

Potpisano je ugovora u ukupnoj vrijednosti 21.937.210,70 KM, što sa 122 ugovora koji su u zaključeni u 2017. godini, a koji su realizirani u 2018. godini u vrijednosti oko 6.134.808 KM, i ostvarenim uštedama daje realizaciju PN za 2018. godinu od oko 97%.

Nakon izvršenih raščlambi došlo se do konačnog prijedloga da se nakon izvrše restruktukcije po kontima iznos od 1.500.000 KM će se preusmjeriti za financiranje višegodišnjih projekata. Sukladno tomu donešena je odluka o preusmjeravanju očekivanih neutrošenih sredstva iz 2018. godine za nabavku novih helikoptera jer je ovaj projekat ranije podržan od strane Vijeća ministara BiH i Predsjedništva BiH.

9.5. Održavanje

Tijekom 2018. godine održavanje materijalno-tehničkih sredstava koja se nalaze na korištenju u MO i OS BiH nije u potpunosti realizirano sukladno odobrenim proračunskim sredstvima i Planom nabavke MO BiH i OS BiH za 2018. godinu. Razlog nedovoljne realizacije utroška odobrenih proračunskih sredstava je što procedure ugovaranja za određene grupe sredstava nisu završene ni do kraja ove godine. Nije ugovoreno održavanje sljedećih sredstava:

- Održavanje naoružanja i vojne opreme u iznosu od 90.000 KM,
- Usluge održavanja telekomunikacijske opreme u iznosu od 34.000 KM,
- Usluge održavanja elektrouređaja, crpki, agregata, radioničke opreme u iznosu od 123.000 KM,
- Dio usluga održavanja motornih vozila u iznosu od 190.000 KM,
- Usluge održavanja vozila i sredstava PVO u iznosu od 155.000 KM.
- Generalni remont helikoptera u iznosu od 7.480.000 KM.

Poseban problem predstavlja to što još nije realizirano ugovaranje generalnog remonta helikoptera, jer su vremenski resursi većine helikoptera istekli. Operativnost helikoptera u 2019. godini će biti na veoma niskom nivou.

Ukupno odobrena finacijska sredstva za usluge održavanja motornih vozila u 2018. godini su iznosila 1.857.000 KM (bez održavanja vozila za VDP). Od navedene sume vrijednost ugovorenih usluga održavanja motornih vozila iznosi 1.824.403 KM, što je 98% od ukupne sume. Ukupna vrijednost izdatih narudžbenica je 1.377.702 KM, što je 75,5% vrijednosti ugovora. Smatramo da je uzrok lošije realizacije ugovaranja to što su motorna vozila kojim raspolažu OS BiH zastarjela i raznovrsna, pa je veoma teško osigurati rezervne dijelove za njihovu opravku.

U protekloj godini nismo imali niti jedan sklopljen ugovor za održavanje naoružanja i vojne opreme, iako je bilo odobreno 245.000 KM. Firme koje su kvalificirane za ove poslove nemaju regulirane poreze i doprinose, pa nisu u mogućnosti dostaviti valjane ponude.

Održavanje motornih vozila i opreme u radioničkim kapacitetima OS BiH izvodi se u malom obujmu, jer nije izvršena nabava planiranih rezervnih dijelova, izuzev nekoliko stavki za VW program. Takođe radionicama u sastavu OS BiH nedostaje potrošni materijal, dio alata i opreme za dijagnostiku.

Realizirane usluge održavanja tokom zadnje dvije godine prikazane su u tabeli koja slijedi:

RB	TEKUĆE ODRŽAVANJE AKTIVNOST	UTROŠAK proračunskih SREDSTAVA (KM)	
		2017. godina	2018. godina
1.	Održavanje borbenih vozila: - Tenkovi i transporteri - Naoružanje i vojna opreme	<u>4.736,00</u>	<u>702,00</u>
2.	Održavanje i delaboracija streljiva		
3.	Održavanje neborbenih vozila: - Tehnički pregled vozila - Putnička, kombi i terenska vozila - Teretna, specijalna, priključna vozila, autobusi i inženjerijski i deminerski strojevi	<u>874.799,00</u>	<u>1.476.691,00</u>
4.	Održavanje zrakoplovstva: - Tekuće održavanje letjelica - Produženje vremenskog resursa krakova helikoptera Mi-8 - Remont vedra za gašenje požara - Remont helikoptera Mi-8 - Usluge vanjskih dobavljača	<u>374.185,00</u>	<u>1.270.154,00</u>

5.	Održavanje ostalih sredstava: - Intendantska TMS - Telekomunikacijska TMS - Informatička i uredska oprema - Elektroenergetski uređaji i radionička oprema - Kalibracija alata, baždarenje vaga, čišćenje rezervoara, analiza goriva	<u>783.664,00</u>	<u>461.880,00</u>
UKUPNO		2.037.384,00	3.209.427,00

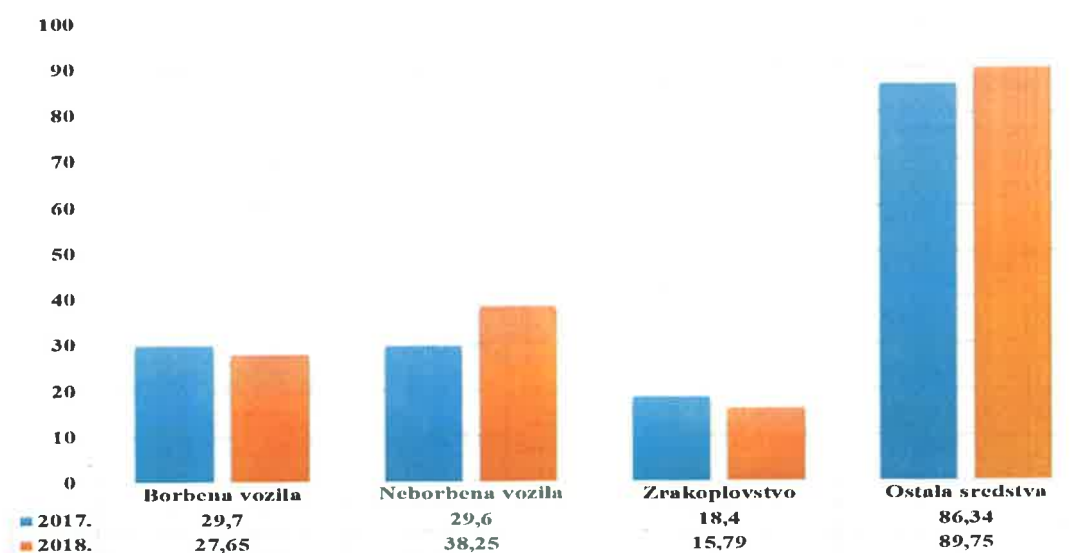
Tabela 43: Pregled utroška proračunskih sredstava za usluge održavanja

Ukupno utrošena finacijska sredstva za usluge tekućeg održavanja motornih vozila, naoružanja i vojne opreme u 2018. godini iznose 3.209.427,00 KM, što je više za oko 1.270.000 KM u odnosu na 2017. godinu. Razlog povećanja utroška je što u 2018. godini prenesen na realizaciju znatan dio ugovora iz 2017. godine (nabava r/d za helikoptere, remont r/d za helikoptere).

U tabeli koja slijedi, prikazan je usporedni pregled operativnosti TMS-a u zadnje dvije godine, izražen u procentima:

RB	NAZIV SREDSTVA	PROCENAT OPERATIVNOSTI (%)	
		2017. godina	2018. godina
1.	Tenkovi i oklopni transporteri (M-60A3, M-84 i M-113A2)	29,70	27,65
2.	Neborbena vozila	29,60	38,25
3.	Zrakoplovstvo	18,40	15,79
4.	Ostala sredstva	86,34	89,75

Tabela 44: Usporedni pregled operativnosti TMS-a

Dijagram 12: Usporedni pregled operativnosti TMS-a

Vremenski i eksploatacijski resursi većine TMS koja se nalaze na korištenju u MO i OS BiH su istekli, te je potrebno žurno izvršiti znavljanje sa novim sredstvima. Ovaj problem je posebno izražen kod helikoptera i motornih vozila.

Zbog zastarjelosti motornih vozila poseban problem predstavlja ugovaranje usluga održavanja sa vanjskim dobavljačima. Različite vrste, tipovi, modeli, godine proizvodnje i lokacije uporabe motornih vozila, nameću neophodnost ugovaranja usluga održavanja sa velikim brojem ovlaštenih servisa, što, u pogledu usklađivanja postupka ugovaranja sa odredbama Zakona o javnim nabavama, predstavlja veliku smetnju.

Dijagram 13: Starosna struktura motornih vozila i inženjerijskih strojeva u OS BiH

9.6. Graditeljstvo i infrastruktura

Tijekom 2018 godine izvršene su usluge ispitivanja i sanacije visoko naponskih vodova 10kV i transformatorskih stanica sukladno Zakonskim propisima na lokacijama MO i OS BiH. Prilikom izvođenja radova na lokaciji Bijeljina došlo je do pogibije radnika Firme Kalelektrik koja je vršila radove.

Tijekom 2018 godine izvršene su usluge ispitivanja gromobranskih instalacija na 600 objekta OS BiH. Sukladno pozitivnim zakonskim propisima ispitivanja se vrše svake godine na objektima za streljiva i MES i svake 2 godine skladišta pogonskog goriva i radio relejna čvorišta, a svake treće godine za ostale objekte.

U sklopu realizacije ugovora za održavanje video nadzora i elektronskog sustava sigurnosti u potpunosti su završene lokacije Aerodrom Dubrave, 3 Maj (privremeno osposobljena, pravi se novi projekat), A001 MO BiH, ZS OS BiH Bistrik i Butmir2. Uveden video nadzor na lokaciju DOM OS BiH pod garancijom, urađena projektna dokumentacija za lokaciju Butile i za skladišta Grabež, Kozlovac i Gabela te za lokaciju TROM Doboje.

Tabela koja slijedi sadrži usporedni prikaz utrošenih novčanih sredstava za tekuće i investicijsko održavanje objekata infrastrukture u zadnje tri godine:

UTROŠAK FINACIJSKIH SREDSTAVA ZA TEKUĆE I INVESTICIJSKO ODRŽAVANJE (KM)						
VRSTA USLUGE	2016.		2017.		2018.	
	Planirano	Realizirano	Planirano	Realizirano	Planirano	Realizirano
Komunalne usluge	4.334.000	5.000.000	4.240.000	5.240.000	4,328,000	4,800,000
Unajmljivanje imovine	116.000	115.000	115.000	115.000	116,975	116,975
Ukupno komunalne usluge	4.450.000	5.115.000	4.355.000	5.355.000	4,444,975	4,916,975
Usluge GZR	460.000	433.606	703.000	320.000	738,000	787,000
Usluge održavanja opreme	773.200	884.584	677.000	640.000	865,000	865000
Usluge projektiranja i ispitivanja	30.000	24.523	30.000	26.000	36,000	32,715
Kapitalni izdaci	2.007.692	1.652.512	1.873.000	1.605.000	1.811,060	1.464,000
Građevina	3.270.892	2.997.225	3.283.000	2.591.000	3.450,060	3.148,715
Infrastruktura	7.796,750	8.249,222	7.638.000	7.946.000	7.895,035	8.065,690

Tabela 45: Pregled utrošenih novčanih sredstava za tekuće i investicijsko održavanje

9.7. Promet i transport

Tijekom 2018. godine, u oblasti prometa i transporta, poduzomane su aktivnosti stvaranja uvjeta za bolje funkcioniranje prometnog sustava MO i OS BiH, a to su:

- Opremanje MO i OS BiH motornim vozilima je realiziran jednim djelom preraspodjelom motornih vozila u MO i OS BiH. OS BiH realiziraju popunu po formaciji, dok su u Odjeljenju za opće i zajedničke poslove MO BiH raspoređena 22 motorna vozila. Iz nabave novih vozila ove godine je izvršena popuna sa 10 kombi vozila i 2 putnička vozila u sastavu OS BiH i 3 putnička motorna vozila u sastavu MO BiH.

- Ukupno je registrirano 722 m/v, s tim da je ugovoreno osiguranje od A/O rizične grupe od 257 m/v što znatno umanjuje troškove šteta na vozilima koja sudjeluju u prometnim nezgodama, te 5 vozila kasko osiguranjem.

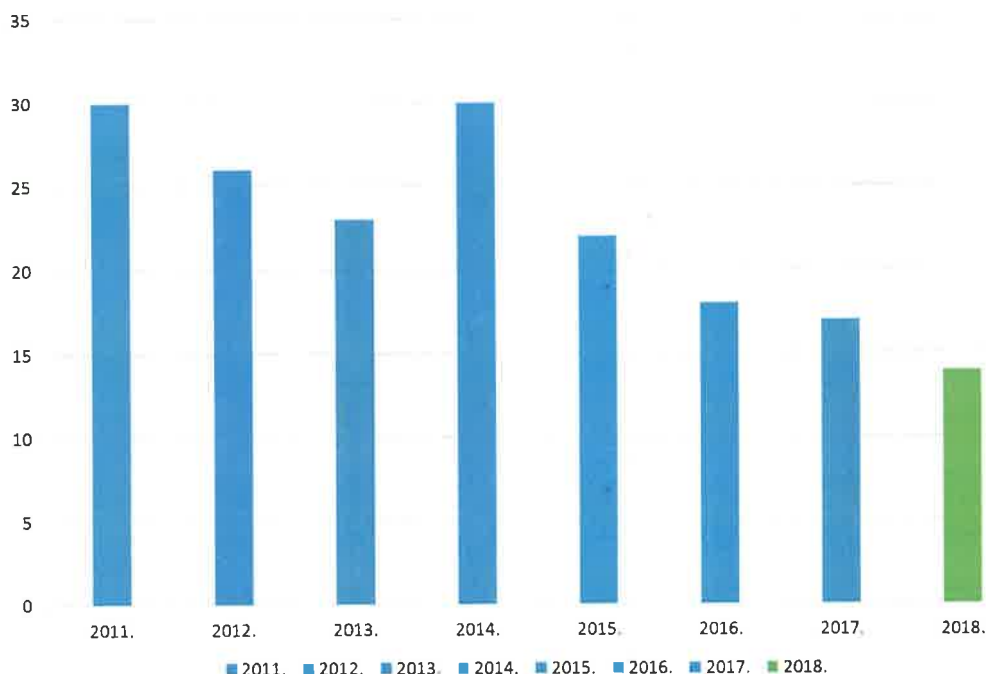
- Rashodovanje motornih vozila.

- Pripremljeno i izvješćeno je 14 slučajeva nastalih šteta u prometnim nezgodama i uzroka nastanka istih. te dato stručno mišljenje i značajan doprinos u radu sa vansudskim poravnanjima šteta temeljem A/O gdje se naknada šteta gotovo upolovila u odnosu na zahtjeve oštećenih.

Tabela koja slijedi sadrži uporedne pokazatelje o broju prometnih nezgoda u zadnjih osam godina.

PREGLED SAOBRAĆAJNIH NEZGODA U VREMENSKOM PERIODU 2010. – 2018. GODINA							
2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
30	26	23	30	22	18	17	14

Tabela 46: Uporedni pregled saobraćajnih nezgoda

Dijagram 14: Uporedni prikaz saobraćajnih nezgoda

9.8. Nomenklatura, standardizacija i kontrola kvaliteta

U oblasti nomenklature, standardizacije i kontrole kvaliteta, u toku 2018. godine, radilo se na pripremi sledećih sistemskih dokumenata:

- Nacrt Pravilnika o standardizaciji u MO i OS BiH,
- Uputstvo o kontroli kvaliteta municije i minsko-eksplozivnih sredstava u MO i OS BiH broj: 11-02-3-2402-2/18 od 14.08. 2018. godine,
- Radna verzija Uputstva o dodjeli nacionalnih nomenklature brojeva (NNB) u MO i OS BiH,

Ažuriranje Jedinstvene baze nomenklature brojeva (NSN i NNB) /Privremenog jedinstvenom imeniku sredstava u MO i OS BiH, Razmjena kodifikacijskih podataka sa članicama NATO Codification System putem NMBS (NATO Mailbox System).

10. Financije i proračun

U ovoj funkcionalnoj oblasti aktivnosti su se odvijale kroz pripremu smjernica, planova i programa, koji se odnose na financiranje ukupnog sustava obrane kroz sustav programiranja, proračuna i izvršenja proračuna, a težište je bilo usmjereno na programiranje i proračun, materijalno financijsko poslovanje i obračun plaća i naknada.

10.1. Realizacija proračuna

Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2018. godinu (Sl. glasnik BiH broj: 8/18) Ministarstvu obrane BiH dodijeljeno je **283.893.000 KM**.

Realizacija proračuna za 2018. godinu, na dan 31.12.2018. godine iznosi 98,18 %. Od ukupno odobrenih sredstava izuzeta su sredstva u iznosu od 1.300.000 KM (Tabela 47) koja su osigurana prestrukturiranjem odobrenih proračunskih sredstava u 2018. godini i alocirana su na višegodišnji projekat nabave helikoptera. Takođe, iz odobrenog proračuna izuzeta su i sredstva za ranije odobreni **višegodišnji projekat** Kapitalni grantovi pojedincima - Implementacija programa "Perspektiva" u iznosu od 37.000 KM (Tabela 47).

U okolnostima nedovoljnih sredstava, povećanje stupnja realizacije proračuna moguće je ostvariti kroz izradu višegodišnjih projekata koji bi u dijelu velikih izdataka osnovnih nabava roba i usluga olakšali sam proces nabave u višegodišnjem periodu.

Proces realizacije višegodišnjih projekata bio je započet u prethodnom periodu, ali je došlo do zastoja zbog pokrenutih žalbenih postupaka te se shodno tome isti prenose u 2019.godinu. Ovo se odnosi na iznos od 7.480.000 KM planiranih za remont helikoptera i 7.067.000 KM za osiguranje i unaprjeđenje operativnosti motornih vozila.

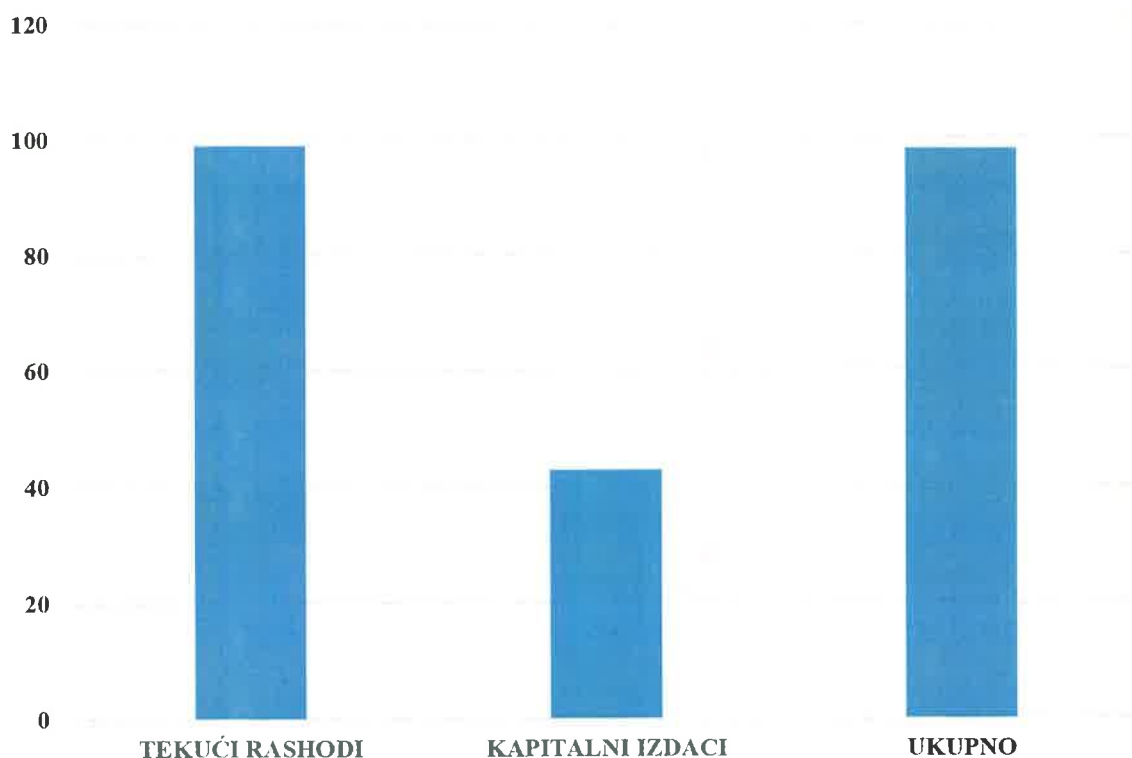
Naše planove prilagođavamo najkritičnijim stavkama, te kontinuirano mijenjamo dinamiku potreba kako bismo izbalansirali osnovno funkcioniranje i pokrivanje dijela preuzetih obveza.

Struktura izvršenja proračuna za 2018. godinu prikazana je u tabeli koja slijedi:

RB	VRSTA RASHODA	ODOBRENO	REALIZIRANO	PROCENAT IZVRŠENJA
1.	TEKUĆI IZDACI	278.550.000	275.687.842	98,97
1.1.	Bruto plaće i naknade	190.813.000	189.160.934	99,13
1.2.	Naknade troškova uposlenih	55.121.000	54.823.482	99,46
1.3.	Putni troškovi	2.856.000	2.855.994	100,00
1.4.	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	765.000	550.869	72,01

1.5.	Izdaci za energiju i komunalne usluge	6.844.000	6.843.995	100,00
1.6.	Nabava materijala	7.839.000	7.824.585	99,82
1.7.	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	4.710.000	4.438.923	94,24
1.8.	Troškovi zakupa	126.000	35.831	28,44
1.9.	Izdaci za tekuće održavanje	5.415.000	5.414.910	100,00
1.10.	Izdaci osiguranja i bankarske usluge	815.000	581.437	71,34
1.11.	Ugovorene i druge posebne usluge	3.246.000	3.156.882	97,25
2.	KAPITALNI IZDACI	4.006.000	1.719.060	42,91
2.1.	Nabava opreme	2.273.000	1.565.942	68,89
2.2.	Nabava stalnih sredstava	588.000	153.118	26,04
2.3.	Rekonstrukcija i investicijsko održavanje	1.145.000	0	0
3.	KAPITALNI GRANTOVI	0	0	0
3.1.	Kapitalni grantovi pojedincima			
	UKUPNO:	282.556.000	277.406.902	98,18
	NAZIV VP	ODOBRENO	REALIZIRANO	RASPOLOŽIVO
4.	VIŠEGODIŠNJI PROJEKTI	22.970.584	6.231.027	16.739.557
4.1.	Helikopteri	7.480.000	0	7.480.000
4.2.	Perspektiva	923.584	31.027	892.557
4.3.	Nabava motornih vozila	7.067.000	0	7.067.000
4.4.	Nabava helikoptera	7.500.000	6.200.000	1.300.000

Tabela 47: Pregled izvršenja proračuna

Dijagram 15: Realizacije proračuna

Nivo financiranja u 2018. godini nije bio zadovoljavajući što je negativno utjecalo na realizaciju Plana nabave i nezadovoljavajući stupanj realizacije proračuna. Ovakav nivo financiranja još uvijek ne pruža osnov za izgradnju sustava koji će funkcionirati na bazi zaliha i njihovog znavljanja.

Tijekom 2018. godine, pet projekata je financirano iz donatorskih sredstava. Ukupna struktura doniranih sredstava (sa prenešenim stanjem iz 2017. godine) u 2018. godini, na dan 31.12.2018. godine, sadržana je u sljedećoj tabeli:

RB	PROGRAM POSEBNE NAMJENE	DONIRANA SREDSTVA	REALIZIRANO	RASPOLOŽIVO
1.	Donacije Vlade SAD-a	103	0	103,00
2.	Donacije prijateljskih zemalja	15.782	0	15.782,00
3.	PSOTC	1.364.419	80.637	1.283.782
4.	Obuka i edukacija specijaliziranog personala OS BiH	7.717	0	7.717
5.	VI CISM FUTSAL CUP FOR PEACE - CISM	5.167	0	5.167
UKUPNO		1.393.187	80.637	1.312.551

Tabela 48: Pregled strukture doniranih sredstava

U okolnostima nedovoljnih sredstava, povećanje stupnja realizacije proračuna moguće je ostvariti kroz izradu višegodišnjih projekata koji bi u dijelu velikih izdataka osnovne nabave roba i usluga olakšali sam proces nabave u višegodišnjem periodu. Razlog neprovođenja višegodišnjih projekata nalazimo u financijskom okviru koji je nestabilan i podliježe promjenama tokom samog procesa izrade i odobravanja proračunskog zahtjeva. Naše planove prilagođavamo najkritičnijim stavkama, te kontinuirano mijenjamo dinamiku potreba kako bismo izbalansirali osnovno funkcioniranje i pokrivanje dijela preuzetih obaveza.

11. Etika i profesionalizam

Etika i profesionalizam su, tijekom 2018. godine, razvijani kroz redovne aktivnosti Generalnog inspektorata MO BiH, u sklopu provođenja istraga, preliminarnih istraga, pružanja pomoći i provođenju obuke iz oblasti etike i profesionalizma. Primljeno je i riješeno 171 prijava nepravilnosti različitih kategorija.

Nastavljeno je i sa implementacijom Plana integriteta i borbe protiv korupcije u MO BiH za period 2015.–2019. godina. U okviru implementacije plana značajna suradnja je ostvarena sa Centrom za integritet u obrambenom sektoru (CIDS) iz Norveške, koji je nosilac programa izgradnje integriteta u NATO. Sa ovom organizacijom je potpisan trogodišnji sporazum o pružanju podrške u oblasti upravljanja ljudskim resursima, logistike i podrške Generalnom inspektoratu MO BiH u provođenju aktivnosti iz oblasti jačanja integriteta u MO i OS BiH.

Ostvarena je i suradnja sa organizacijom Transparency International kroz sudjelovanje u istraživanju transparentnosti u obrambenom sektoru, koji provodi Transparency International kroz upitnike koje dostavlja institucijama u obrambenom sektoru. Pokrenuta je inicijativa da se organizuje obuka ključnog personala MO BiH od strane Transparency International-a po pitanju proaktivne transparentnosti.

Generalni inspektorat MO BiH je aktivno surađivao sa NATO timom za izgradnju integriteta sudjelovanjem na konferencijama u Briselu i Rimu, gdje su partnerima prezentovani rezultati i dobra praksa iz BiH u oblasti jačanja integriteta. Usaglašena je posjeta NATO tima za izgradnju integriteta Ministarstvu obrane BiH sa ciljem pregleda stupnja realizacije mjera i preporuka iz samoprocjene integriteta, koja se planira obaviti u valjači 2019. godine.

Kroz komunikaciju sa personalom tokom rada na slučajevima, ali i kroz plansko izvođenje nastave po temama koje su specifične za dužnost inspektora, u toku 2018. godine, realizirana je planirana obuka.

12. Administrativni i pravni poslovi

Težište aktivnosti u ovoj oblasti, tijekom 2018. godine, bilo je usmjereno na:

- Pripremu izjašnjenja u radno pravnim, upravno-pravnim i drugim sporovima;
- Opće i zajedničke poslove podrške institucijama obrane;
- Sudjelovanje u realizaciji protokolarnih aktivnosti,
- Implementaciju Sustava elektronske podrške poslovnim procesima u MO BiH – modul e pisarnica.

Podaci o ukupnom broju predmeta, uzetih u rad, koji se odnose na sporove u kojima je tuženo MO BiH, u toku 2018. godine, sadržan je u tabeli koja slijedi:

RB	VRSTA SPOROVA	BROJ
1.	Radno-pravni sporovi:	119
2.	Prometne nezgode:	0
3.	Haški tribunal (ICTY)	208
UKUPNO		327

Tabela 49: Pregled sudskih sporova

13. Odnosi s javnošću

Ministarstvo obrane je, tijekom 2018. godine, nastavilo provoditi aktivnosti medijske prezentacije MO i OS BiH. Aktivnosti su prikazane na tabelarnim pregledima koji slijede:

RB	AKTIVNOST	UKUPNO
1.	Pres konferencije	4
2.	Pozivi medijima	69
3.	Saopćenja	201
4.	TV emisije „Naša snaga“	24
5.	Objavljeni video zapisi i druge vijesti	29
6.	Zaprimljeni građanski zahtjevi	24
7.	Zaprimljeni medijski zahtjevi	183
8.	Odgovori na medijske zahtjeve	173

Tabela 50: Pregled aktivnosti odnosa s medijima

RB	AKTIVNOST	2018.
1.	Web stranica MO i OS BiH	- 3 616 lektoriranja i objavljivanje jedinstvenih objava, - 30 000 članova na facebook stranici, - 320 000 posjeta web stranici MO BiH, - više od 700 objava na facebook stranici - 4 000 foto zapisa, - 350 događaja.

Tabela 51: Pregled aktivnosti interne komunikacije

U okviru obilježavanja Dana OS BiH, u šest najtiražnijih dnevnih novina, objavljeno je 21 afirmativni članak o MO i OS BiH, sa 77 objava na internet portalima. Tijekom 2018. godine, emitirano je 20 TV priloga i deset intervjuu pripadnika MO i OS BiH, koje je prenio veliki broj medija u BiH. Na javnim servisima u BiH, emitiran je tri puta TV spot povodom Dana OSBiH, objavljena je čestitka u tri tiskana medija. Snimljena je i naknadno emitirana Svečana akademija na BHT1.

14. Vjerske potrebe

Svi pripadnici MO i OS BiH su podržani i ravnopravno tretirani u svojim vjerskim opredjeljenjima.

Posebni dani u vjerskim kalendarima su vjerski obilježeni u MO i jedinicama OS BiH.

Tijekom 2018. godine, u MO i OS BiH, pored vjerskih aktivnosti obilježavanja posebnih dana u vjerskim kalendarima, organizirano je institucionalno obilježavanje - za dva bajrama, Uskrs, Vaskrs, te dva Božića, čime su ovi vjerski događaji postali događaji približavanja vjernika i boljeg međusobnog razumijevanja pripadnika MO i OS BiH različitih vjera.

Organizirano je više hodočašća za vjernike pripadnike MO i OS BiH, saglasno vjerskim oavezama, običajima i vjerskoj tradiciji u BiH.

III ZAKLJUČCI I OCJENE

Funkcioniranje odbrambenog sistema BiH i rad u MO BiH, tokom 2018. godine, bili su opterećeni otežavajućim okolnostima koje su onemogućile da se postigne najviši stepen realizacije programskih aktivnosti.

Nedostatna budžetska sredstva su onemogućila razvoj infrastrukture i opremanje, te značajnija poboljšanja logističke funkcije održavanja. Zbog ovih okolnosti, tehničko stanje i starosna struktura postojećih materijalno tehničkih sredstava nije na zadovoljavajućem nivou, a nisu postojale ni pretpostavke za izradu i realizaciju značajnih projekata koji bi pokrenuli proces modernizacije OS BiH.

Funkcionalni sistem upravljanja personalom bio je opterećen nemogućnošću adekvatne personalne popune u oblasti logistike i letaćkog i specijalističkog kadra u Brigadi zračnih snaga.

I pored prezentiranih otežavajućih okolnosti, dostignut je visok stepen realizacije programskih aktivnosti. Na osnovu pokazatelja od kojih je sadržan ovaj izvještaj, zaključci i ocjene o radu MO BiH, tokom 2018. godine, predstavljeni su kroz tematske cjeline:

1. Poboljšanje funkcioniranja odbrambenog sistema

Nastavkom aktivnosti na definiranju i završetku strateških dokumenata poboljšane su već stvorene kvalitetne osnove za potpunije i kvalitetnije uređenje obrambenog sustava BiH.

Organizirani pristup planiranju i realizaciji planova doveo je do daljnjeg napretka u funkcioniranju MO i OS BiH. Pored navedenog, MO BiH je uspješno koordiniralo planirane aktivnosti suradnje sa drugim institucijama, te jačalo regionalnu i bilateralnu suradnju.

Tijekom 2018. godine, nastavljen je prijem mladih časnika kroz posebno dizajnirani proces obuke civilnih osoba sa završenim VII stepenom obrazovanja.

2. Konceptualni dokumenti

Tijekom 2018. godine, nastavljeno je sa implementacijom dokumenata „Pregled obrane“ i „Plan razvoja i modernizacije OS BiH 2017.-2027.“. Realizacija plana

implementacije ovih dokumenata doprinijet će jačanju sistemske, organizacijske, strukturalne i materijalne osnove obrambenog sustava.

3. Međunarodne aktivnosti

Tijekom 2018. godine, MO BiH je nastavilo sa ispunjavanjem obveza koje proizilaze iz članstva u PfP i korištenja svih instrumenata partnerske suradnje sa NATO-om. To je od izuzetnog značaja za BiH i predstavlja pokazatelj učinjenih napora BiH na usvajanju i primjeni određenih zahtijevanih standarda od NATO-a.

Pored navedenog, nastavlja se snažan razvoj međunarodne, regionalne i bilateralne vojne suradnje.

Tijekom 2018. godine, nastavljeno je sudjelovanje OS BiH u mirovnim operacijama. Sudjelovanje u takvim aktivnostima predstavlja konkretan doprinos svjetskom miru i test sposobnosti OS BiH, te najbolji način međunarodne afirmacije naših obrambenih sposobnosti.

3. Zaostale reformske aktivnosti - pokretna i nepokretna imovina

Nastavljene su aktivnosti rješavanja viškova pokretne vojne i ostale imovine i neperspektivnih lokacija. Ukupna količina nesigurnog streljiva je smanjena za 1783,59 tona. Ova aktivnost će iziskivati obiman angažman resursa tokom 2019. godine.

Ministarstvo obrane BiH očekuje da nadležni nivoi vlasti poduzmu mjere za preuzimanje neperspektivnih lokacija, jer se troše resursi na neplanirane aktivnosti osiguranja navedene imovine.

4. Redovne aktivnosti

U okviru redovnih aktivnosti, težište je usmjereno na razvoj civilno vojnih odnosa i vojne pomoći civilnim organima u BiH, obuci, operativnim i funkcionalnim zadacima.

U funkcionalnoj oblasti civilno vojne suradnje zadržan je progresivan trend, što izuzetno doprinosi daljnjoj afirmaciji OS BiH, posebno imajući u vidu otežane okolnosti zbog proračunskog ograničenja.

Ministarstvo obrane BiH će i dalje davati svoj maksimalni doprinos u rješavanju svih aktivnosti koje nisu završene u izvještajnom periodu.

IV TEŽIŠNE ZADACI ZA 2019. GODINU

Imajući u vidu ostvarene rezultate i konstatirane probleme u radu i ranije definirane obveze MO BiH, za 2019. godinu planirane su slijedeće težišne zadaci:

1. Implementacija dokumenata „Pregled obrane“ i „Plan razvoja i modernizacije OS BiH za period 2017-2027. godina“.
2. Poboljšanje funkcioniranja obrambenog sustava kroz:
 - Uspostavljenje efikasnijeg, funkcionalnijeg i operativnijeg sustava, naročito u logističkim aspektima;
 - Nastavak izgradnje sustava kroz detaljnu razradu strateških, doktrinarnih i planskih dokumenata;

- Nastavak personalnog podmlađivanja i unaprjeđenja upravljanja personalnim resursima, te dodatno osposobljavanje personala kroz dodatnu obuku i usavršavanje;
 - Transparentnost i odgovornost u radu.
3. Realizacija obrambenih aktivnosti:
 - Planiranje i izvođenje obuke Oružanih snaga Bosne i Hercegovine;
 - Nastavak razvoja civilno vojne saradnje;
 - Profesionalni razvoj i stručno-specijalističko usavršavanje pripadnika institucija obrane Bosne i Hercegovine.
 4. Sudjelovanje OS BiH u mirovnim misijama, kao i sudjelovanje časnika OS BiH u radu stožera multinacionalnih jedinica i struktura, te međunarodnih institucija kolektivne obrane.
 5. Vojnoobavještajna potpora misijama OS BiH.
 6. Vršenje sigurnosnih provjera i izdavanje sigurnosnih dozvola za pripadnike institucija obrane BiH.
 7. Rješavanje pitanja raspolaganja pokretnom i nepokretnom imovinom.
 8. Rješavanje viškova naoružanja i streljiva OS BiH.
 9. Pružanje vojne pomoći civilnim organima, te nastavak razvoja operativnih sposobnosti OS BiH za pružanje vojne pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće.
 10. Daljnje jačanje međunarodne suradnje (bilateralne, regionalne, suradnje sa obrambenim i sigurnosnim međunarodnim organizacijama, itd.).
 11. Nastavak protivminskih akcija deminerskih postrojbi OS BiH i akcije uništavanja neeksplozivnih ubojitih sredstava.
 12. Obilježavanje Dana OS BiH.
 13. Ispunjavanje međunarodnih obveza BiH u oblasti obrane i provođenje aktivnosti u okviru članstva NATO/PfP.
 14. Vojnoobavještajna i sigurnosna suradnja sa komplementarnim institucijama u BiH.
 15. Razvoj i implementacija sustava prijema starješina u OS BiH.
 16. Nastavak aktivnosti na projektu selekcije i obuke mladih časnika u Bosni i Hercegovini.
 17. Aktivnosti na rodnoj jednakosti i implementaciji Akcijskog plana BiH za implementaciju UNSCR 1325 za Bosnu i Hercegovinu.
 18. Uspostava informacijske potpore za upravljanje resursima (personal, logistika, financije).
 19. Iznalaženje mogućnosti za pomoć pripadnicima OS BiH koji će biti otpušteni u tijeku 2018. godine.
 20. Sudjelovanje u interesornim radnim grupama Vijeća ministara BiH u raznim oblastima, a posebno u procedurama izrade prijedloga zakonskih rješenja.
 21. Izrada prijedloga zakona, izmjene i dopune postojećih zakona i harmonizacija postojeće zakonske regulative.
 22. Izrada podzakonskih normativnih i drugih dokumenata u obrambenom sustavu.
 23. Jačanje svih aspekata medijske afirmacije obrambenog sustava.

Prilog: Popis tabela i dijagrama

Broj: 06-03-6-825-1/19
Sarajevo, 28.02.2019. godine

MINISTARICA
Marina Pendeš

POPIS TABELA I DIJAGRAMA:

a) Tabele

1. *Pregled realizacije programskih aktivnosti*
2. *Pregled aktivnosti civilno-vojne suradnje*
3. *Pregled angažiranja resursa OS BiH*
4. *Pregled angažiranja resursa OS BiH u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća*
5. *Pregled ostvarenih troškova*
6. *Realizacija plana deminiranja*
7. *Prikaz broja deminerskih projekata*
8. *Angažirani resursi u operacijama deminiranja*
9. *Uporedni pregled realizacije deminiranja*
10. *Pregled realiziranih inženjerskih aktivnosti*
11. *Pregled sudjelovanja na međunarodnim vojnim vježbama*
12. *Sudjelovanje pripadnika OS BiH u mirovnim misijama*
13. *Uporedni pregled realiziranih planova bilateralne suradnje*
14. *Pregled realizacije aktivnosti u Centru za sigurnosnu suradnju (RACVIAC)*
15. *Pregled obveza po pitanju verifikacije, inspekcije i razmjene informacija*
16. *Pregled razmijenjenih informacija*
17. *Pregled izrade obavještajno analitičkih produkata*
18. *Pregled broja događaja i suradnje od značaja za funkcionalnost VOR-a*
19. *Pregled izvršenih sigurnosnih provjera i izdatih rješenja*
20. *Pregled izvanrednih događaja*
21. *Pregled popune*
22. *Pregled prijema u državnu službu*
23. *Pregled načina prijema u vojnu službu*
24. *Pregled prijema vojnika u OS BiH*
25. *Pregled prijema časnika/dočasnika u OS BiH*
26. *Pregled prestanka državne službe*
27. *Pregled prestanka vojne službe u OS BiH*
28. *Pregled realizacije programa „Perspektiva“*
29. *Pregled realizacije aktivnosti u sklopu projekta „Preventiva“*
30. *Pregled obuke*

31. *Uporedni pregled obuke*
32. *Pregled aktivnosti obuke (vrsta obuke)*
33. *Pregled realizacije u oblasti školovanja, obuke i usavršavanja (programi)*
34. *Uporedni pregled školovanja, obuke i usavršavanja (programi)*
35. *Utrošak finansijskih sredstava za realizaciju vježbe „Dinamičan odgovor“*
36. *Zajednička obuka sa EUFOR-om*
37. *Pregled zajedničkih vježbi OS BiH i civilnih organa*
38. *Pregled realizacije predaje pokretne vojne imovine*
39. *Pregled statusa perspektivnih lokacija*
40. *Uporedni pregled dinamike uništenja SiMES-a*
41. *Pregled strane vojne pomoći*
42. *Realizacija Plana nabave*
43. *Pregled utroška proračunskih sredstava za usluge održavanja*
44. *Uporedni pregled operativnosti TMS-a*
45. *Pregled utrošenih novčanih sredstava za tekuće i investicijsko održavanje*
46. *Uporedni pregled prometnih nezgoda*
47. *Pregled izvršenja proračuna*
48. *Pregled strukture doniranih sredstava*
49. *Pregled sudskih sporova*
50. *Pregled aktivnosti odnosa s medijima*
51. *Pregled aktivnosti interne komunikacije*

b) Dijagrami

1. *Realizacija programskih aktivnosti*
2. *Uporedni prikaz realizacije programa rada*
3. *Pregled korisnika pomoći*
4. *Pregled angažiranih kapaciteta*
5. *Teritorijalna distribucija vojne pomoći civilnim organima*
6. *Uporedni prikaz realizacije deminerskih projekata*
7. *Uporedni prikaz realizacije deminiranja*
8. *Uporedni pregled realiziranih planova bilateralne suradnje*
9. *Uporedni pregled izvanrednih događaja*
10. *Uporedba otpuštenog personala po odabranim kategorijama*

11. *Uporedni dinamički dijagram uništenja nestabilnog streljiva (tone)*
12. *Uporedni pregled operativnosti TMS-a*
13. *Starosna struktura motornih vozila i inženjerskih strojeva u OS BiH*
14. *Uporedni prikaz prometnih nezgoda*
15. *Realizacije proračuna*